

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

2'nci Toplantı
17 Aralık 2015 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı Mustafa Yeneroğlu, 26'ncı Dönemin hayırlı olmasını dilediğine ve 26'nci Dönemde görüşülecek konulara ilişkin konuşması

III.- KARARLAR

A) Çalışma Esaslarına İlişkin

1.- İç Tüzük'ün 33'üncü maddesi uyarınca Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulmasına ilişkin

IV.- ALT KOMİSYONA SEVKLER

1.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba ve arkadaşları ile Antalya Milletvekili Atay Uslu ve arkadaşlarının mülteci haklarını incelemesine ilişkin

2.- Mardin Milletvekili Orhan Miroğlu ve arkadaşlarının 12 Eylül askerî darbesinden sonra oluşturulan Diyarbakır 5 No.lu Cezaevini incelemesine ilişkin

3.- İstanbul Milletvekili Mehmet Metiner ve arkadaşları ile İstanbul Milletvekili Gamze Akkuş İlgezdi ve arkadaşlarının hükümlü ve tutuklu haklarını incelemesine ilişkin

V.- KONU

1.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal ve arkadaşlarının, sokağa çıkma yasakları konusunda alt komisyon kurulmasına ilişkin

17 Aralık 2015 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.41

BAŞKAN: Mustafa YENEROĞLU (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Fatma BENLİ (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Şenal SARIHAN (Ankara)

SÖZCÜ: Leyla ŞAHİN USTA (Konya)

KÂTİP: Ayhan BİLGİN (Kars)

-----0-----

BAŞKAN – Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, değerli basın mensupları; hepinize toplantımıza hoş geldiniz diyorum.

Toplantımızın ve İnsan Hakları Komisyonumuzun da 1'inci formel toplantısından sonra 2'ncisi basın mensuplarımızın da dâhil olduğu toplantı olması sebebiyle, yeni katılan kurul üyelerimizi, kısaca takdim etmek, aynı zamanda yine Komisyonumuzdan ayrılan üyeleri de bildirmek istiyorum.

AK PARTİ Gaziantep Milletvekilleri Şamil Tayyar Beyefendi ve Abdulkadir Yüksel Beyefendi Komisyonumuzdan istifa etmişlerdir. Onların

yerine de yeni gelen üyeler olarak Bursa Milletvekilimiz İsmail Aydın Beyefendi'ye ve İstanbul Milletvekilimiz Hulusi Şentürk Beyefendi'ye de hoş geldiniz diyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 26'ncı Yasama Dönemi, Birinci Yasama Yılı'nın 2'nci toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı Mustafa Yeneroğlu, 26'ncı Dönemin hayırlı olmasını dilediğine ve 26'nci Dönemde görüşülecek konulara ilişkin konuşması

BAŞKAN – Toplantımızın, özellikle insan hakları bağlamında ülkemizde çok daha ideal noktalara gelmesi noktasında hayırlara vesile olmasını diliyorum. İnşallah, bu dönemde, tüm üyelerimizle birlikte ortak bir anlayışta, insan haklarının İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bağlamında verilen yasal yetkileri en etkin bir biçimde kullanıp çok daha ileri insan hakları idealleri doğrultusunda çalışmamızı ve yapılan çalışmalarını da var olan siyasal kutuplaşmanın bir aracı yapmamamızı ümit ve temenni ediyorum. Çalışmalarımızın bu şekilde yürütülmesi durumunda İnsan Hakları Komisyonunun çok daha etkin, çok daha faydalı çalışmalar yapabileceğini düşünüyorum. Bu çerçevede kullanacağımız dilin insan haklarına yakışır, özellikle ülkemizin gündeminde de ele alınan kutuplaşmanın ötesinde, yasal düzenleme çerçevesinde belki ihtiyaç olan eksikliğin giderilmesi noktasında, nefret suçları bağlamındaki sorumluluğumuzu da dikkate alarak kendi aramızda kullandığımız dilin insan hakları misyonuna daha yakışır bir biçimde yürütülmesini, özellikle, şahsen arzu ediyorum. Bu çerçevede üzerime düşen sorumluluğu yerine getirme gayreti içerisinde olacağım.

Bu duygu ve düşüncelerle toplantımızı açmak istiyorum. Toplantımız için yeterli çoğunluğumuz en az 9 üyenin katılımıyla oluşmaktadır. En az 9 üyemiz de toplantıya katılmış bulunmakta. Bu sebepten dolayı yeterli çoğunluğumuzun olduğunu tespit etmiş oluyoruz.

Bundan sonra da gündemimizin ilk sırasında yer alan "Başkanlık Sunuşları" kapsamında sizlere bazı hususlarla ilgili bilgi vermek istiyorum. Bu hususların başında, malum, 24'üncü Yasama Döneminin sonu ve 25'inci Yasama Döneminde İnsan Hakları Komisyonunun oluşmaması sebebiyle burada biriken başvurularla ilgili Komisyonumuzun değerli yasama uzmanı arkadaşlarımız çalışmalarını yürüttüler. Ama Komisyon Başkanlığımızın, Komisyonumuzun oluşmaması sebebiyle birçok başvuruya cevap verilememiş oldu. Bu konularla ilgili sizlere bilgi arz etmek istiyorum.

24'üncü Yasama Dönemi 7 Haziran 2015 tarihinde sona ermiş ve 25'inci Yasama Döneminde üyeleri belirlenemediğinden Komisyon çalışmalarına devam edememiştir. Bununla birlikte Komisyona başvurular gelmeye devam etmiştir. Buna göre Komisyonumuzca işleme alınıp inceleme aşamasında 24'üncü Dönemden 21, 25'inci Dönemden 431, 26'nci Dönemden 94 adet olmak üzere toplamda 546 adet başvuru bulunmaktadır.

Başvurular arasında ilk sıralarda, cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülerden gelen başvurular ile yargı mercilerinin kararlarından memnuniyetsizlik konuları yer almaktadır. Bunların yanı sıra başvurular; mobbing iddiaları, sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklı emeklilik işlemleriyle ilgili şikâyetler, maddi yardım talepleri, askerlik hizmeti esnasında karşılaşılan onur kırıcı tutum ve söylemler, sağlık hizmetlerinden şikâyet, orman arazilerine ilişkin mülkiyet hakkı ihtilafları konuları ile çevre hakkı, kadın hakları gibi hususları ihtiva etmektedir.

Cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerden gelen başvurular genel olarak bulundukları binaların veya odaların fiziki şartlarından şikâyetlere, ceza infaz koruma personeli tutum ve söylemlerinden kaynaklı problemlere, zorunlu ihtiyaçların karşılanması -örneğin sıcak su, havalandırma, yemek gibi-

ve sevk talepleri hususundaki sorunların dile getirilmesi muhteviyatına ilişkindir.

Yargı mercilerince verilen kararlardan memnuniyetsizlik içeren başvurular, genellikle yargı mercilerince hürriyeti bağlayıcı cezalara hükmedilmesi sonucunda yine cezaevindeki tutuklu ve hükümlüler tarafından dosyalarının yeniden incelenmesi veya hükme esas olan delillerin değerlendirilmediği gibi gerekçeler ileri sürülmek suretiyle yargı mercileri kararlarının Komisyonumuzca incelenmesi hususundaki talepleri içermektedir.

Bunun ötesinde, diğer bir husus -yine, onu da sizlere arz etmiş olayım- eşleştirme projesiyle ilgili: Türkiye Büyük Millet Meclisinin insan haklarının korunması ve ilerletilmesindeki rolünün güçlendirilmesi ve TBMM ile AB üye ülkeleri arasındaki diyalogun kurumsallaştırılması projesiyle ilgili de bilgi arz etmek istiyorum. Özet olarak, eşleştirme projesi olarak ifade ettiğimiz hususta; TBMM Genel Sekreterliği tarafından yürütülen ve önümüzdeki aylarda başlaması planlanan Avrupa Birliği Eşleştirme Projesi'nin çalışmaları devam etmektedir. Yirmi yedi ay sürmesi hedeflenen projeyle, başta İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olmak üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisinin insan hakları alanında daha verimli çalışması ile komisyonların ve personelin insan hakları perspektifi kazanmaları hedeflenmektedir. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarının uygulanmasının izlenmesi mekanizmasının başlatılması da söz konusuprojenin çıktılarında biri olarak yer almaktadır. Projenin lideri İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanıdır. Projenin bütçesi 1 milyon eurodur. Bu miktarın yüzde 5'i Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinden, geri kalanı ise IPA (Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı) bütçesinden karşılanacaktır.

Projenin yapılış gerekçesi olan eksiklikler de şu şekilde zikredilmektedir: Proje, AB ile müzakere fasıllarından Yargı ve Temel Haklar Faslı'nın altında tanımlanmıştır. Avrupa Konseyi 2011 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarının uygulanmasında olumlu örnekler olarak İngiltere, Hollanda, Almanya, Finlandiya ve Romanya parlamentolarını sayarken bu parlamentolar arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi yer almamıştır. 2010 yılında Anayasa değişikliklerine uyumlu olarak kamu denetçiliği, kişisel verilerin korunması gibi hususlar başta olmak üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisinin insan haklarını koruma mekanizmalarının ve pratiklerinin yeniden tasarlanması gerekmektedir.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarını yeterli düzeyde bugün itibarıyla takip edememektedir. Komisyonun, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ve bunların uygulanması konusunda düzenli olarak bilgilendirilmesi gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşları ve uluslararası insan hakları örgütleriyle düzenli diyalog daha ileri düzeyde sağlanmalıdır. İnsan hakları alanında Türkiye ve AB parlamentoları arasında tecrübe alışverişinin de ayrıca artırılması gerekmektedir. Bu çerçevede, bu projeyle ilgili gerçekleştirilecek faaliyetler şunlardır: Katılımcıların temel hak ve özgürlükler konusunda eğitilmesi için eğitimler, konferanslar düzenlenecektir. Bu eğitimlerde ve konferanslarda yurt dışı uygulamaları da anlatacak kilit isimlere de yer verilmesi planlanmaktadır. AB üyesi ülke parlamentoları insan hakları komisyonları üyeleri ve uzmanları ile Türkiye Büyük Millet Meclisindeki muadillerini kapsayan çalıştaylar yapılması ve faaliyetlerinin çıktılarının kapsamlı bir şekilde raporlanması planlanmaktadır. Yapılan sunumların ve çalışma gruplarının vardıkları sonuçların Parlamento sayfasında yayınlanması öngörülmektedir. İyi ülke örneklerindeki uygulamaların tespiti için, milletvekillerinin ve yasama uzmanlarının AB ulusal parlamentoları ve uluslararası örgütlerde incelemelerde bulunması planlanmaktadır. AB üyesi ülke parlamentoları insan hakları komisyonlarının sivil toplumla kurdukları ilişkinin kurumsal yapısının

incelenmesi ve bu kapsamda Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonunun sivil toplumla ilişkisini geliştirecek kurumsal yapı örneklerinin, düzeneklerinin tespit edilmesi planlanmaktadır.

Evet, çok değerli Komisyon üyeleri; basın mensuplarımıza bilgi verecektim aslında görsel yayınlarla ilgili, özellikle bir iki formel konuyu da ele aldıktan sonra özellikle görsel medyaya izin vermemiz noktasında kendilerine tebliğde bulunacaktım ama herhâlde önceki dönemdeki bilgi ve alışkanlıktan dolayı çıkanlar da olmuş. Bunun ötesinde, diğerleriyle ilgili de tabii, yazılı medya burada ama onun dışında kamera çekimlerinin de bu vakitten sonra durdurulmasını rica ediyorum. Bu konuyla ilgili, arkadaşlarımızın...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Çalışmayı engellemiyorsa mahsuru yok Başkanım. Yani, bence ne kadar özgürlükçü davranırsak o kadar iyi olur. Yani, Meclis İctüzüğü'nde de böyle bir yasal engel de yok. Yani, sanki kamuoyunu İnsan Hakları Komisyonu...

Kusura bakma, tam dönemiyorum, boynumda bir ağrı var.

BAŞKAN – Estağfurullah, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani, o açıdan bence sıkıntı olur. Tabii, çalışmayı engellemiyorsa alınsın. Yani, bunu şey hâline getirmemiz, ileride “Bakin, İnsan Hakları Komisyonu bile basına tahammül etmiyor.” şeklinde bir sonuç ve algı oluşur ki bence bu da bizim Komisyonumuza bir gölge düşürür.

BAŞKAN – Tamam. Ben teşekkür ediyorum. Zaten yeterince basın mensubumuz burada, dolayısıyla orada bir sıkıntı yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani, rahatsız olmamak lazım çünkü basın halkın sesidir, gözüdür, dilidir, kulağıdır.

BAŞKAN – Hiç rahatsız olmuyoruz. Tam tersi, ben sizin rahat konuşmanız için bunu özellikle istiyorum. Daha rahat konuşabilirsiniz inşallah.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, sürekli rahatız.

BAŞKAN – Eyvallah. Hani bazen dil sürçmesi olur, belki bazen hani “Biraz şu ifadeyi kullanmasaydım.”, “Şu biraz hakarete kaçtı.”, “Çok ağır ifadeler oldu.” gibi bazı üyelerimizin yaklaşımları olabilir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Üstadım, tüm üye arkadaşlarımız sorumluluklarının bilincinde olan arkadaşlarımız yani hangi dili kullanabileceklerini, hangi cümleyi seçeceklerini bilen değerli üstatlar yani onda bir sıkıntı olacağına ben ihtimal vermiyorum ama baskıcı rejim açısından kötü olabilir belki.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Sayın Başkanım, bu konuda bir şey söyleyebilir miyim ben de?

BAŞKAN – Buyurun da ama zaten bu konuyu...

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Kameraların çıkması gerektiği konusunda bir kanaat belirteceğim.

BAŞKAN – Evet.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Toplantının insicamını bozabilir, bir de kamerasız, daha düzenli, daha şovdan arınmış olarak sağlıklı bir dil kullanacağımızı düşünüyorum ben. Kamuoyuna dönük popülist söylemlerden kaçınabileceğimiz gibi bir avantaj sağlayacak bize diye düşünüyorum. Bu nedenle kameraların çıkmasını diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Bu konularla ilgili ayrıca söz almaya gerek yok. Geçmiş dönemde süren uygulamayı ben sürdürmek istiyorum. Bizim alanımız, özellikle insan hakları alanı, bana göre, tamamen popülizmin dışında ele alınmasına özellikle ihtiyaç olunan bir alandır. Bu olmadığı takdirde sadece sansasyonel gündem burada ele alınmakta olabiliyor. Bunun ötesinde birçok mesele kamuoyunun gündemine gelmediği takdirde göz ardı da edilebiliyor. Dolayısıyla, ben bu ortamda popülizmden özellikle kaçınan, daha nitelikli, daha teknik bir dille;

özellikle hak ve hukuk temelli bir biçimde meselelerin Komisyonumuzun mevzuatına da uygun bir edayla ele alınması noktasında, hassasiyetin gereği olarak da kamera çekimlerinin olmamasının daha sağlıklı olacağı noktasında, önceki Komisyon başkanlarımızın da uygulamalarını aynen sürdürmek noktasında kararlıyım. Dolayısıyla, bu konuyu oya falan da açmayacağız. Arkadaşlarımız zaten çıktılar. Teşekkür ediyorum. Dolayısıyla, bu şekilde toplantımıza devam edebiliriz.

Evet, diğer bir konumuz: İç Tüzük'ün 35'inci maddesi uyarınca, Meclis Başkanlığına yazı yazılarak Komisyonumuzun Genel Kurulun toplantı saatlerinde de görüşme yapabilmesi için Danışma Kurulundan izin alındığını sizlere ifade etmek istiyorum, bilgi vermek istiyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Bu konuyla ilgili mi efendim?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Usulle ilgili.

BAŞKAN – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Şimdi, Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, gündemle ilgili bizim geçmişte vermiş olduğumuz dilekçelerimiz vardı. Bu ilk toplantımız 8 Aralıkta olacaktı, göndermiş olduğunuz yazı uyarınca...

BAŞKAN – Sayın Vekilim, müsaade buyurursanız o konulara gireceğiz, şimdi girmeden siz o konuları açarsanız olmaz ki.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama usul esastan önce gelir Sayın Başkan.

BAŞKAN – Ama şimdi usulün içeriğini siz...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani, gündem oluşması açısından, gündeme alınması açısından söylüyorum.

BAŞKAN – Tamam, ben zaten o konuların hepsini gündeme alacağım, bir sıkıntı yok, şey yapmayın yani o konuda burada olağanüstü bir hassasiyetle, o bütün verilen öneriler burada takdim edilecektir, takdim edildikten sonra vakti itibarıyla da hepsi görüşülecektir ayrıntılı bir biçimde, o konuda bir sıkıntı yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Yani, buraya verilen önerilerin gündeme alınmaması gibi bir husus olmayacak. Dolayısıyla, ben de o konuya geçecektim.

Komisyonumuza yapılan başvurular var. Bildiğim kadarıyla 9 başvurumuz olması gerekiyor, ayrıca bugün de 2 gelmiş herhâlde, 11 başvurumuz var.

III.- KARARLAR

A) Çalışma Esaslarına İlişkin

1.- İç Tüzük'ün 33'üncü maddesi uyarınca Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulmasına ilişkin

BAŞKAN – Bir de yine, usulle ilgili, gündemimizin 2'nci maddesine geçerken, İç Tüzük'ün 33'üncü maddesi gereğince Komisyon toplantılarının tam tutanağının tutulması için Komisyon kararına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu hususu da oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon görevlisi kararı imzalamanız için de dolaştıracaktır inşallah, bilginiz olsun.

Evet, değerli üyelerimiz, gündemimizin 3'üncü maddesi olan, alt komisyon konularının hazırlığı konusuna geçiyoruz.

Komisyonumuza yapılan başvurular var, alt komisyon önergeleri var. Bu alt komisyon önergeleriyle ilgili bilgileri sizlere takdim edeceğim ancak

incelemelerde bulunmak üzere bize ulaşan alt komisyon önermeleri noktasında önermeleri usulen geliş sırasına göre görüşmemiz mümkün.

Buraya ulaşan ilk iki önerme içerik olarak da aynı mahiyette olduğu için ikisini birleştirerek mülâhaza edebiliriz. Bunun birincisi mülteci hakları konusu. Mülteci hakları konusuyla ilgili gelen bütün dilekçeleri ben sizlere başlık olarak ifade edeyim. Ben başlık olarak ifade ediyorum, bunların detaylarını arkadaşlar sizlere gerekçeli bir biçimde takdim edecekler.

Mülteci hakları alt komisyonuyla ilgili başvurumuz var. Bu, ilki Atay Uslu ve arkadaşları tarafından yapılan mülteci haklarıyla ilgili başvuru, diğeri de Veli Ağbaba ve arkadaşları tarafından yapılan mülteci haklarıyla ilgili başvuru; birinci gelen bu.

Onun dışında, yine sokağa çıkma yasağıyla ilgili, bunların doğurduğu insan hakları ihlalleri noktasında bir başvuru var Mahmut Tanal Bey ve arkadaşları tarafından sunulan.

Bunun ötesinde “12 Eylül askerî darbesinden sonra oluşturulan Diyarbakır 5 No.lu Cezaevi inceleme alt komisyonu” şeklinde Orhan Miroğlu Beyefendi ve arkadaşları tarafından sunulan bir başvuru var.

Yine, “Hükümlü ve tutuklu haklarını inceleme alt komisyonu” başlığı altında Sayın Mehmet Metiner ve arkadaşları tarafından Komisyonumuza iletilen bir başvuru var.

28 Şubat sürecinde gerçekleştirilen hak ihlalleri ve mağduriyetlerin incelenmesine yönelik alt komisyon kurulmasıyla ilgili başvuru var Fatma Benli ve Leyla Şahin Hanımefendi tarafından sunulan.

“Batı ülkelerinde İslam düşmanlığını inceleme alt komisyonu” şeklinde Mustafa Yeneroğlu ve Ali İhsan Bey tarafından yapılan bir başvuru var.

Çocuk hakları alt komisyonuyla ilgili Jülide Sarıeroğlu Hanımefendi ve arkadaşlarının bir başvurusu var.

“İrkçi ve nefret suçları alt komisyonu” başlığıyla ilgili de yine Mustafa Yeneroğlu ve arkadaşları tarafından yapılan bir başvuru var. Bunun ötesinde de...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yanılmıyorsam ırkçılıkla ilgili Şenal Hanım'ın da bir başvurusu vardı.

BAŞKAN – İşte, müsaade buyurursanız yani siz, bilmiyorum, böyle hani... Müsaade edin, bir konuşalım; ondan sonra eksik bulursanız yine takdim edin.

Ayrımcılık yasağı ve eşit muamele alt komisyonu kurulmasıyla ilgili Şenal Sarıhan Hanımefendi'nin ve arkadaşlarının bir başvurusu var.

Son olarak da, en son gelen, adil yargılanma ve gerçekleri araştırma alt komisyonu kurulmasıyla ilgili yine Şenal Sarıhan Hanımefendi'nin bir başvurusu var. Bu başvuruların, arkadaşlar...

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Benim de bir başvurum vardı Sayın Başkanım. Faili meçhul siyasi cinayetler ve kayıplarla ilgili bir alt komisyon talebini iletmış arkadaşlarımız.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Benim de vardı, o da herhâlde gelmemiş.

BAŞKAN – Komisyona ulaştı mı?

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Komisyona dün ulaştırıldığı bilgisini aldım ama tekrar teyit edeyim.

BAŞKAN – Evet, Gamze Akkuş İlgezdi Hanımefendi ve arkadaşları tarafından -doğru değil mi çünkü tam net olmadığı için burada sıralama- hastanelerdeki tutuklu ve hükümlü mahkûm koşullarını inceleme alt komisyonu başvurusu var ve yine Gamze Akkuş İlgezdi Hanımefendi'nin gazetecilerin tecridiyle ilgili bir başvurusu var.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Bir de bir tane daha var orada.

BAŞKAN – O nerede? Tamam, özür dilerim, arkasındaymış.

İş kazalarında ölümlerin ve yaralanmaların azaltılması için iş güvenliği ve işçi sağlığı alt komisyonu kurulmasıyla ilgili bir teklif var.

Yine, Zeynep Altıok Hanımefendi'nin arkadaşlarıyla birlikte sunduğu bir başvuru var; İzmir Kantar Karakolunda polis memurları tarafından gezi direnişi yıl dönümünde gençlere uygulanan işkence ve kötü muameleyle ilgili, bunların incelenmesiyle ilgili başvuru. Diğeri de faili meçhul siyasi cinayetler ve kayıplarla ilgili alt komisyon teklifi var. Bunları listemize sırasına göre alalım.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Sayın Başkanım, çok özür dilerim.

BAŞKAN – Buyurun efendim.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Bizim de bir önerimiz olacaktı ama biz toplantıdan sonra bu öneriler getirilecek diye takdim etmemiştik. Daha sonra vermemiz uygun mudur?

BAŞKAN – Tabii ki, kesinlikle.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Geç mi kaldık?

BAŞKAN – Yok, hayır, olur mu? Tam tersi.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Yani, bir başlık olarak açabilirlerse biz onu...

BAŞKAN – Olur ama bir engeli yok yani sıkıntı yok.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Üniversitelerdeki terör olayları ve şiddetle ilgili, üniversiteli öğrencilerin haklarıyla ilgili...

BAŞKAN – Tamam. Arkadaşlar not olarak alsınlar ama siz kısa zamanda takdim ederseniz ona göre hazırlığımızı yaparız inşallah.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Tamam.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) – Az önce okuduğunuz 28 Şubat ve mağduriyetlerle ilgili önergede iki isim saydınız ama arkadaşları olarak bizlerin de imzası var yani kayıtlara geçmesi açısından ben belirtmek istiyorum.

BAŞKAN – Tabii, tabii, zaten bu şekilde var.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) – Jülide Sarıeroğlu olarak benim de imzam o önergede var.

BAŞKAN – Zaten burada atılan imzalar esas olduğu için onu arkadaşlar dikkate alacaklar kayıt için.

Evet, ben, tabii, bu kadar başvuru beklemiyordum ilk toplantıda. Bu başvuruların tamamını da bugün görüşmemizin mümkün olmadığını takdir edersiniz. Toplantıyı 12.30 gibi bitirmeyi düşünüyorum. Bu çerçevede de bugün itibarıyla, şimdilik sıralamasına göre 5 başvurunun görüşülmesi noktasında arkadaşlarımıza söz vereceğim. Bunların başvurularının takdimi ve akabinde başvuruların görüşülmesi ve oylanması hususunu gerçekleştirmiş olacağız.

Birinci başvuru, belirttiğim gibi, mülteci hakları alt komisyonu ile ilgili. Neredeyse birbiriyle eşit 2 başvuru vardı, bunu birleştirmeyi düşünüyorum, daha doğrusu düşünmenin ötesine geçtik, birleştirdik. Arkadaşlar da yine içerik olarak okurlar, siz yine tamamını okuyun, okuduktan sonra üyelerimiz de kanaat getirmiş olsunlar eşit olduğuna. Dolayısıyla, bunları bir bütün olarak görüşmeye arz edeceğim inşallah.

Buyurun.

IV.- ALT KOMİSYONA SEVKLER

1.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba ve arkadaşları ile Antalya Milletvekili Atay Uslu ve arkadaşlarının mülteci haklarını incelemesine ilişkin

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

Başkanlığına

Suriye'de süren çatışma ortamının bir sonucu olarak sayıları milyonlarla ifade edilen Suriyeli mülteci ülkemizde bulunmaktadır. Suriye'nin

ve diğer Orta Doğu ülkelerinin mevcut koşulları değerlendirildiğinde, bu durumun kısa süreli olmayacağı ve uzun yıllar boyunca devam edeceği öngörülmektedir. Ülkemizde bulunan milyonlarca sığınmacının büyük kısmı kendi yaşam koşullarını sağlamak amacıyla kamplardan ayrılmakta, daha sonra Avrupa ülkelerine iltica etmeye çalışırken insan ticareti gibi en ağır insanlık suçlarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Kamplarda kalan mültecilerin yanı sıra, özellikle kamplardan ayrılan mültecilerin eğitim, sağlık, barınma ve çalışma gibi hayatın hemen her alanında karşı karşıya kaldığı önemli mağduriyetler söz konusu olmakta, bu durum hem mültecileri hem de toplumu önemli ölçüde etkilemektedir.

Bu sebeplerle Komisyonumuz bünyesinde mültecilerin yaşadığı sorunlar ve hak ihlalleriyle ilgili çalışma yürütmek üzere mülteciler alt komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederiz.

Veli Ağbaba

Malatya

Mahmut Tanal

İstanbul

Şenal Sarıhan

Ankara

Gamze Akkuş İlgezdi

İstanbul

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
Başkanlığına

26'ncı Yasama Döneminde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde mülteci, sığınmacı, göçmenler ve düzensiz göçmenlerle ilgili araştırmalarda ve incelemelerde bulunmak üzere bir alt komisyonun kurulması için gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Atay Uslu

Antalya

Ali İhsan Yavuz

Sakarya

Sait Yüce

Isparta

Mustafa Yeneroğlu

İstanbul

Leyla Şahin Usta

Konya

Jülide Sarıeroğlu

Ankara

Gerekçe:

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu'nun 4'üncü maddesinin (1)'inci fıkrasının (b) bendi uyarınca Türkiye'nin insan hakları alanında taraf olduğu uluslararası anlaşmalarla Anayasa ve diğer millî mevzuat uygulamaları arasında uyum sağlamak amacıyla yapılması gereken değişiklikleri tespit etmek ve bu amaçla yasal düzenlemeler önermek, aynı maddenin (d) bendi uyarınca Türkiye'nin insan hakları uygulamalarının, taraf olduğu uluslararası antlaşmalara, Anayasa ve Kanunlara uygunluğunu incelemek ve bu amaçla, araştırmalar yapmak, bu konularda iyileştirmeler, çözümler önermek, Komisyonun görevleri arasında yer almaktadır.

Suriye iç savaşı sonrasında ortaya çıkan mülteci krizi başta olmak üzere, savaşlardan, insan hakları ihlallerinden kaçan milyonlarca insanın ülke değiştirmeye çalışmasından kaynaklı sorunlar, küresel ölçekte çözülmeyi bekleyen temel gündem maddelerindendir. Türkiye ise coğrafi konumundan kaynaklanan nedenlerden dolayı başta Suriyeli sığınmacılar olmak üzere, çeşitli ülkelerden gelen sığınmacıların hem geçiş güzergâhı hem de hedef ülkesi konumunda bulunmaktadır. Türkiye'de bulunan sığınmacıların sorunlarının tespit edilmesi, konuya dair hukuki altyapıdaki eksikliklerin ortaya konulması ve sığınmacıların topluma uyumunun sağlanmasında karşılaşılan problemlerin belirlenmesi önem ve aciliyet arz etmektedir.

Komisyonumuz 23'üncü ve 24'üncü Yasama Döneminde Türkiye'de bulunan mülteci, sığınmacı, göçmenler ve düzensiz göçmenlere ilişkin alt komisyon oluşturmuş; konu hakkında hem yasal altyapıya hem de sahadaki problemlere dair tespit ve çözüm önerilerinde bulunmuştur. Sorunun güncelliği ve önemine binaen, 26'ncı Yasama Döneminde de Komisyonun bu konuda bir alt komisyon kurarak inceleme başlatması yerinde olacaktır.

Alt Komisyon, Türkiye'de mültecilere ve sığınmacılara yönelik mevzuat ve uygulamaların taraf olunan uluslararası antlaşmalara ve Anayasa'ya

uygunluğunun incelenmesi ve uygulamalar örneğinden hareketle iyileştirilmeler, çözümler, yasal düzenlemeler önerilmesini planlamalıdır.

Alt Komisyon aşağıda sıralanan alt başlıklar doğrultusunda çalışmalarını gerçekleştirebilir:

- 1) Mültecilerin/sığınmacıların hukuki statüsü,
- 2) Mültecilerin barınma şartları; mülteci kamplarının durumu ve imkanları,
- 3) Mültecilerin topluma uyumu hususunda karşılaşılan karşılıklı problemler (sosyal ve kültürel boyut),
- 4) Mültecilerin çalışma hakkı kapsamında iş gücüne katılımı,
- 5) Toplumsal güvenlik,
- 6) Sığınmacıların başka ülkelere geçişleri sırasında karşılaşılan problemler,
- 7) Uluslararası toplumun ve AB ülkelerinin konuya sınırlı katkısı sorunu gibi konular çerçevesinde Suriyelilerin ülkemizde çalışma, oturma ve sağlık sigortası izinlerine dair problemler,
- 8) Başta Avrupa Birliği üyesi ülke uygulamaları olmak üzere, mülteci haklarına ve Cenevre Sözleşmesi'ne aykırı uygulamaların araştırılması,
- 9) Suriyeli kadınların ve çocukların durumu: Suriyeli kadınların toplumsal hayatta maruz kaldıkları ayrımcılıklar, kadınlara karşı şiddeti azaltmak için uygulanan tedbir veya programların etkililiği, kamp içi ve dışı Suriyeli kadınlara yönelik yapılan çalışmalar,
- 10) Suriyeli vatandaşlar için uygulanan Geçici Koruma Statüsü ve hak ile yükümlülükler konusunda iyi uygulamaların incelenmesi,
- 11) Geçici Koruma Statüsüyle Türkiye'de bulunanlar için, topluma uyum konusunda, eğitim, sağlık ve iş gücü piyasasına erişim gibi alanlarda yapılması gerekenler ve entegrasyon/uyum yasaları konusunda. yol gösterici çalışmalar hazırlanması,
- 12) Uluslararası Koruma Statüsüyle kalanlar için mevcut uygulamalardaki zayıf ve kuvvetli yanların tespiti,
- 13) Düzenli göç için ikamet şartlarında düzenleme yapılması, turkuaz kart çalışmalarının hazırlanması, 6458 sayılı Kanun'da bu minvalde kolaylaştırılmaların düzenlenmesi konusunda görüş bildirmek üzere incelemeler yapılması (64'üncü Hükûmet Programı'nın önemli reform tekliflerindendir).

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, önergelerle ilgili önerge hakkında, öncelikle önergeyi teklif eden arkadaşlar başta olmak üzere, söz vermek istiyorum; akabinde söz almak isteyen arkadaşlara zamanı da dikkate alarak söz vereceğim.

İlk önce Veli Ağbaba Bey, aramızda yoklar herhâlde.

Onun dışında o zaman Atay Uslu Bey...

Tabii, söz almak isteyenler, burada kapsamlı bir biçimde zaten izah edilmiştir, arkadaşlarımızın kendi takdirleri, ayıracı eklemek istedikleri hususlar varsa buyursunlar.

ATAY USLU (Antalya) – Sayın Başkan, değerli üyeler; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Tabii, mülteci konusu Türkiye'nin en önemli konularından bir tanesi. Nitekim muhalefet partisi de aynı şekilde bir önerge vererek bu konunun araştırılmasını istemiş. Biliyorsunuz, bugün "mülteci meselesi" deyince Türkiye'de akla gelen konu Suriyeliler. Suriyeliler, Türkiye'de geçici koruma statüsüyle kalıyorlar. Bunların mevcut durumlarının araştırılması, kamplardaki durumları, iyi uygulamalar, onlara sağlanan haklar, yükümlülükler ve topluma uyum konusunda yapmamız gerekenler konusunda yürütme organına tavsiyede bulunmak üzere araştırma yapılması için önerge verdik.

İkinci bir konu, önergedeki diğer bir konu şu: Bizde çok şeyin uygulamaları var, farklı bir noktadayız ama Avrupa'da da mülteci hukukuna

özellikle Suriyeliler açısından Cenevre Sözleşmesi'ne uyulmayan durumlar var. Almanya'da bugün mülteci kamplarında kapasite yetersizliğinden dolayı mülteciler kavga etmekte Alman polisi müdahale edememektedir. Makedonya'da tel örgüler çekilmektedir. Yunanistan botları şişleyerek batırmaktadır. Bunların da bu kapsamda araştırılması hususunu önergeye ekledik, arz ederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Önerge hakkında ayrıca söz almak isteyen arkadaşlarımız el kaldırırlarsa... O zaman oylarınıza sunmak istiyorum.

Alt komisyon konusunda, yine mevzuatımız gereği sayısal çoğunluğu dikkate alarak, "proportion"u dikkate alarak her bir alt komisyon için -çünkü birçok alt komisyonumuz olacak- üye sayısının mümkün merteye 5'ten fazla olmaması. Ancak, 5 yaptığımız takdirde sayısal çoğunluk şu şekilde oluyor: AK PARTİ'li üyelerden 3, CHP'li üye arkadaşlardan 1 ve HDP'li üye arkadaşlardan 1. Eğer bunu 7'ye çıkartırsak...

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Diğer partiyi dışarıda mı bırakacağız?

BAŞKAN – İşte, ona gelmek istiyorum müsaadenizle.

Ancak ben Milliyetçi Hareket Partisi mensubu arkadaşlarımızın dışarıda kalmasını istemiyorum, onların da arzu ettikleri takdirde -her komisyonda bulunmak istemeyebilirler- bulunmak istedikleri komisyonları belirtirlerse komisyon üye sayısını 7'e çıkartacağız. 7'e çıkarttığımız takdirde de 4+1+1+1 şeklinde cereyan etmiş olacak dağılım. Ama komisyon sayımızın çok fazla olmasını da dikkate almakta fayda var. Ancak 7 hususunu, özellikle Milliyetçi Hareket Partisi mensubu arkadaşlarımızın takdirine bırakmak istiyorum. Arzu ettikleri her komisyonda bulunmaları için hassasiyet göstereceğim.

Bu konuyla ilgili alt komisyon noktasında yine alt komisyona AK PARTİ üyeleri olarak kimleri öneriyoruz, kimler düşünüldü?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Usul hakkında bir söz alabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun efendim. Usulle ilgili herhâlde şey yapacaksınız?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Evet, usulle ilgili.

BAŞKAN – Buyurun.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Oransal anlamda 7'ye çıkarsa 4+1+1+1 gibi oluyor galiba.

BAŞKAN – 4+1+1+1.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Evet. Aslında alt komisyonlar üst komisyona bilgi taşıyan, ön rapor hazırlayan ve dolayısıyla orada çok fazla oranın düşünülmediği ama birlikte düşüncelerin oluşabileceği, ortak aklın oluşabileceği komisyonlar. Dolayısıyla, 3+2+1+1 olursa belki daha dengeli olabilir, daha ortaya hepimizin kabul edebileceği bir durum çıkabilir düşüncesindeyim. Bir oran değil, bu şekilde bir oran kurmak mümkündür. Zannediyorum İç Tüzük de buna müsaade ediyordur. Orada, o kadar, çok fazla siyasi partilerin oranlarına göre yapılır diye bir şey yok bildiğim kadarıyla. Eğer Komisyon da buna bu şekilde karar verirse 3+2+1+1 olursa herkes burada temsil edilebilir. Birden fazla görev alacak olan insanların sayısı böylelikle azalmış da olabilir. Yani, her komisyonda mecburen bulunmak yerine, katkıda bulunabilecekleri komisyonlarda arkadaşlarımız bulunabilirler diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Bu konuyla ilgili Komisyonun kuruluş ve üye sayısı ile ilgili kanunda bir hüküm bulunmakta. "Komisyon, siyasi parti gruplarının yüzde oranlarına göre üyelerini seçer." diye bir hüküm var.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Başkanım, o, Komisyon için, alt komisyonlar için değil ama.

BAŞKAN – Ben bunu dikkate alarak sonuçta yani Meclise yansıyan iradeyi göz ardı edemeyiz biz. Ben şuna...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Bu, Meclise yansıyan iradeye karşı bir irade değil.

BAŞKAN – Eyvallah.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – O sizin söylediğiniz bu Komisyonla ilgili. Alt komisyonda tamamını da iktidar partisinden oluşturabilirsiniz, tamamını da muhalefet partisinden...

BAŞKAN – Tabii. Ama şöyle bir engel yok: İsteyen arkadaşlarımız komisyona ayrıca katılabilirler. Ama neticede komisyon raporlarının oylanmasıyla ilgili de bir durum var. Dolayısıyla, ben, bu şekilde bu sayısal çoğunluğu dikkate alarak arkadaşlarımızın bu çerçevede öneride bulunmalarını arzu ediyorum.

Komisyonu katılmak istiyor musunuz mültecilerle ilgili komisyona?

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Yani katılmak istediğimiz komisyonlar tercihe bağlıysa...

BAŞKAN – Ben sizinle ilgili özellikle ifade ediyorum.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Teşekkür ediyorum o konudaki hassasiyetinize. Oluşacak komisyon sayısına göre bu kararı verelim diyorum ben de.

BAŞKAN – Biz, bugün itibarıyla zaten en fazla... Bizim kapasitemiz, onu ifade edeyim, yasama uzmanlarımız itibarıyla, normal şartlarda geçmiş dönemlerde de uygulama aynı anda iki üç alt komisyon çalışmalarını sürdürmüş; biz bunu maksimum 5'e çıkartabiliriz, 5 veya 6'ya çıkartabiliriz. Bu şekilde bir süreç işletmeyi düşünüyorum. Çünkü şu anda bizim yasama uzmanı olarak da 6 personelimiz bulunmakta, tabii ki bu kapasiteyi de dikkate almak durumundayız. Ama şunu da ifade edeyim: Ben hem Genel Sekreterliğimize hem Meclis Başkanlığımıza kapasitenin artırılması noktasında da talebimi görüşeceğim ama o konularla ilgili zaten önümüzdeki zamanlarda sizleri de bilgilendirmiş oluruz. Eğer, kapasitemiz artırılırsa ona göre de komisyon sayısının da artırılması söz konusu olabilir. Evet, şimdilik durumumuz bu.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Özür dilerim Sayın Başkan.

Şimdi, sizin almış olduğunuz karar yani daha doğrusu karar alınmadı önerinize göre her komisyona farklı alt komisyon üyesi mi seçilecek yani sayısal anlamda?

BAŞKAN – Yok, hayır yani aynı kişi de olabilir.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Söylemek istediğim de o. Alt komisyonlar 5 kişiden mi oluşacak, 7 kişiden mi oluşacak? Siz diyorsunuz ki anladığım kadarıyla: "Komisyonu buradaki muhalefet partilerinin isteklerine göre 7 yapabilirim, 5 yapabilirim."

BAŞKAN – Evet.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Niye hepsini 7 yapmıyoruz?

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – MHP'nin katılımını göre...

BAŞKAN – Niye hepsini 7 yapmıyoruz? Şu sebepten dolayı:

ORHAN ATALAY (Ardahan) – MHP katılmak istemiyorsa bir komisyona onu...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Yani, MHP'ye yine böyle bir şey yüklüyorsunuz; buna katıldı, ona katılmak istemedi, belki hepsine katılmak isteyecekler.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Biz de bazı komisyonlara katılmak istemeyebiliriz, diğer partiler.

BAŞKAN – Tamam, o zaman sorun olmayacak, demek ki 7'ye çıkartacağız. Zaten katılmak isteyen...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Yani, böyle bir iradi bir şey olmaz, bir standart olur bu işte.

BAŞKAN – Yani, bu, sonuçta bir yükümlülük değil, katılmak zorunda değilsiniz ama burada bir şey var, netice itibarıyla...

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Belirleyici olan bir partinin bir komisyona katılmak isteyip istememesine bağlı bir oran açılıyorsa 5 ya da 7 olmasıyla ilgili, bunun MHP üzerinden salt konuşuluyor olmasına gerek yok, tüm partiler hiçbirine katılmama hakkına da sahip olduğu için 5 ya da 7'ye bundan bağımsız olarak karar verelim.

BAŞKAN – Eyvallah.

Burada, netice itibarıyla, yani ben bunu söylemesem burada bir çok arkadaşımız bunu söyleyecek. Neticede...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – O zaman 7 yapacağız.

BAŞKAN – Müsaade buyur musunuz, müsaade eder misiniz.

Yani, bu, MHP'ye özgü bir hassasiyet değil, buradaki hassasiyet şu: Meclisimize yansıyan milletimizin iradesinin tamamının burada yansıtılmasını ben istiyorum. Bu çerçevede...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – O zaman Sayın Başkan, 5 yerine 7 diyeceksiniz, bırakacaksınız.

BAŞKAN – Evet, bu çerçevede arzu etmedikleri takdirde de...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Eğer katılmazlarsa MHP'nin yerine muhalif partilerden bir başkası katılır yani o zaman.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Şimdi, Fikri Bey'e cevaben söylüyorum da: Hepsini 7 yaptığımız zaman, MHP katılmak istemiyorsa o komisyona, o zaman dağılımda sorunlar olacaktır. Dolayısıyla, MHP'nin katıldığı komisyonlar, alt komisyonlar 7; katılmak istemediği alt komisyonlar 5 olursa biz o orantıyı da korumuş oluruz. MHP'nin de bu iradeyi yansıtması kendi yetişebildiği, zamanına, enerjisine göre belirlenecek herhâlde, 2 arkadaşımız var. Bunlar bütün komisyonlara yetişemeyebilir diye Başkan burada bir opsiyon tanıyor. Bunda itiraz edilecek, tartışılacak bir şey yok diye düşünüyorum ben.

BAŞKAN – Ruhi Bey, bu konuda görüş beyan etmek istiyor musunuz?

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Ben teşekkür ediyorum hassasiyetinize.

BAŞKAN – Estağfurullah.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Sayın üyemizin izah ettiği durum bizim üye sayımızla doğru orantılı. Benim merak ettiğim, normal, kurulacak alt komisyon sayımız kaçtır?

BAŞKAN – Yani, sonuçta, tabii burada...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – “Artabilir, değişebilir, değişkendir.” diyoruz.

BAŞKAN – Evet ama ben aynı anda yani en olumsuz şartlar, en yoğun ortamlar da bile 6'yı geçmemeyi düşünüyorum kesinlikle. Fakat, yani normalde şu anda biz belki 5'le, 6'yla başlarız, ileride 3'e düşeriz. Komisyonumuzun, özellikle demin ifade ettiğim, yasama uzmanlarıyla ilgili kapasitenin artırılması durumunda belki 7'ye, 8'e de çıkabilir. Onun için, bugün net bir şey söylemek mümkün değil yani bağlayıcı bir şey söylemek istemem.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Biz de açılan komisyonlarda mesaimizin uygun olduğu şartlarda katılmayı arzu ederiz tabii ki, oralara katkı vermek isteriz, burada da olmak isteriz. Özellikle, tercihe bağlı ve 6 komisyon varsa bunun en az 2 ya da 3 tanesinde diğer üye arkadaşımızla beraber olmak isteriz.

BAŞKAN – Şimdi, bakın, öncelik sıralamasına göre bunları biliyorsunuz, görüşeceğiz ve oylamaya sunacağım. Bu çerçevede, sizin hatırlınızda kalmadıysa tekrar sayabilirim sıralamayı.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Benim o sayılacak komisyonlardan kendim için düşündüğüm özellikle birkaç komisyon var, onlarda görev almak istiyorum.

BAŞKAN – O zaman, şu anda mülteci hakları alt komisyonunda görev alma gibi bir önceliğiniz yok.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Daha sonraki açılacak olanlarda alabilirim ben.

BAŞKAN – Tamam, o zaman mülteci hakları alt komisyonu ile ilgili 5 üye üzerinden...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Efendim, usulen şunu söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Burada iradeye, keyfiyete göre komisyon sayılarını belirleyemeyiz. Biz, burada başta “7 üye” deriz, 4 iktidar, 3 muhalefet; eğer, MHP’li arkadaşların yetemedikleri yerlerde muhalefet milletvekillerinden başkaları da katılabilirler; belki HDP’liler katılabilirler, belki CHP’den başka bir arkadaşımız katılabilir.

BAŞKAN – İşte, o, keyfiyet doğuyor.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Ama şimdi de keyfiyet doğuyor.

BAŞKAN – Hayır, hayır.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Şimdi, “Ben buna katılıyorum.” dediğiniz zaman...

BAŞKAN – Biz milletimizin keyfiyetine göre hareket ediyoruz.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Efendim?

BAŞKAN – Milletin keyfiyetine göre hareket ediyoruz.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Nasıl milletin keyfiyetine göre hareket...

BAŞKAN – Biliyorsunuz, milletin Meclise takdir ettiği iradenin gereğini yapıyoruz.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Diyorsunuz ki “Katılamaz.” O zaman “Her komisyona, alt komisyona MHP’liler de katılacak.” diyeceksiniz, milletin keyfi o, o da istiyor, yani dolayısıyla 2 kişinin şeyiyle değil.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Ben de teşekkür ediyorum ama bu böyle olmaz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, bu konuyla ilgili rica ediyorum.

BAŞKAN – Evet, uzatmamanızı özellikle istirham ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Üstadım, neyin ne söyleyeceğini biliyoruz ya!

Şimdi, Sayın Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekili Arkadaşım, sizin yetişemeyeceğiniz konularda, siz, bizzat “Ben yetişemiyorum.” diye yerinize bir başka milletvekili arkadaşı verebilirsiniz. Bu konuda gayet rahat, teknik anlamda bu mümkündür.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Komisyon üyesi şartı yoksa...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, yani o olay yok, gayet rahat; biz geçmişte bunu yaşadık. “Arkadaşımız bir başka yerde görevlidir.” der, onun yerine bir başka arkadaşı Milliyetçi Hareket Partisi görevlendirebilir. Bu anlamda, bence bunun üzerinde fazla zaman harcamaya gerek yok.

BAŞKAN – Tabii, bu, keyfiyet olmuyor değil mi?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 7 kişiyle devam edelim, bu tartışmayı burada sonlandırmakta yarar var.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ediyorum.

Böyle bir uygulama yok yani belirttiğim gibi, arkadaşların kendi takdirleri. Şimdi, mülteci hakları alt komisyonu ile ilgili böyle bir öncelikleri olmadıklarını ifade ettiler. Doğru anladım mı sizi?

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Önceliğimiz yok değil, önceliğimiz böyle bir...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, bu uygulamayı ben yaşadım bakın, siz o dönem Almanya'daydınız. Almanya'daki göçle ilgili, 50'nci yılında, ben komisyon üyesi olmadığım hâlde, gayet rahat, arkadaşımız gitmemişti, onun yerine beni görevlendirdiler, ben gittim. Yani, bu uygulamayı yaşadım, yaşadığım örnekler olduğu için söyledim ben. Yani, olayı özgürlükçü...

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Oy kullanamazsınız ama!

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ha, şu bilgi eksikliği... Alt komisyonda oylanacak bir oy yok, oy Genel Kurulda, gelip buradaki komisyonda kullanılır arkadaş, gelip burada oy kullanılmaz. Doğru ama partiyi temsilen arkadaşımız katılıyor, bunu ben yaşadım, ben katıldım çünkü. Yani, ne olur, bu konuda özgürlükçü davranırsak faydalı olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Zaten özgürlükçü davranmazsak böyle bir teklif yapmayız.

Evet, Ruhi Bey...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Dahil efendim, katılmak istiyoruz.

BAŞKAN – Katılacaksınız.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Evet.

BAŞKAN – Tamam, o zaman 7 üye üzerinden bu konuyla ilgili... AK PARTİ Grubu 4 üye, Cumhuriyet Halk partisi 1, HDP 1 ve MHP de 1 üye olmak üzere üyeleri yazalım.

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Karar alınması gerekmiyor mu?

BAŞKAN – Efendim?

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Öncelikle komisyonun kurulmasıyla ilgili bir karar almamız gerekmiyor mu?

BAŞKAN – Yani bir karar olarak alacağız, bir karar olacak, bir bütün olarak alacağız.

Evet, Atay Bey, sizden, AK PARTİ komisyon üyeleri noktasında alalım mı? AK PARTİ'den kimler katılacaklar?

Buyurun.

ATAY USLU (Antalya) – Atay Uslu, Orhan Miroğlu, Aydın Ünal, Mehmet Metiner.

BAŞKAN – Tamam.

Evet, Cumhuriyet Halk Partisi?

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Dilekçeyi veren Veli Ağbaba.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Veli Ağbaba.

BAŞKAN – Hayır, burada olmadığı için, ne bileyim. Şimdi, Veli Ağbaba desem "Takdiri bize bırakın." diyeceksiniz, yani sonuçta dolayısıyla takdiri size bırakıyorum.

Evet, HDP'den?

AYHAN BİLGİN (Kars) – Burcu Çelik Özkan.

BAŞKAN – MHP'den?

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Ben katılacağım, Ruhi Ersoy.

BAŞKAN – Evet, alt komisyona AK PARTİ'den Atay Uslu, Orhan Miroğlu, Aydın Ünal, Mehmet Metiner; Cumhuriyet Halk Partisinden Veli Ağbaba...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Sayın Başkanım, bir teklifte bulunabilir miyim? Biz bu komisyonları kuralım, isimleri sonradan size bildirelim çünkü -arkadaşlarımızın- burada işte, şimdi Fatma Hanım'la değiştirdi oluyor. Hiç olmazsa bir karar verirler, size ondan sonra bildirilir. İsimleri de nasıl olsa partiler bildirecek.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Fikri Bey'in teklifine bir ek yapabilir miyim Sayın Başkanım? Yani, bu şöyle de sağlıklı olacaktır: Hangi Komisyonun

kurulacağını da bilmediğimiz için içinde bulunup bulunmama konusunda da net bir karar...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Biz önce komisyonları kuralım.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Sınırlı sayı olduğu için kararımızı daha odaklı verebilmeyi arzu ediyoruz.

BAŞKAN – O zaman şu şekilde karar alalım mı? Bu kısmı boş bırakırız.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Evet.

BAŞKAN – Ancak, bugün...

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Hangi alt komisyonları...

LEYLA ŞAHİN USTA (Konya) – Kendi iç işleyişleriyle...

BAŞKAN – Efendim, şimdi, genel olarak...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Komisyonları kuralım.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Tüm alt komisyonlar belli olsun, üyeleri bildiririz.

BAŞKAN – Hayır, tekrar bunları oya sunmak istemiyorum, imzalarınızı alacağım.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Siz komisyonları kurun -kaçar kişiden olacağını- her partide -kimlere vereceğini- bir gün sonra bize bildirsin.

BAŞKAN – Ama, bugün oya sunacağız, sonuçta arkadaşlarımızın isimleri cuma günü 18.00'e kadar Komisyona sunulmuş olacak diyoruz.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Her parti kendi adayını bildirsin.

BAŞKAN – Evet, o zaman cuma günü saat 18.00'e kadar Komisyona sunulacak üyelere oluşmasına, gerekli gördüğünde Ankara dışında kendi belirleyeceği illerde de inceleme yapmasına ve üye değişikliği hususunda Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesine -yani yine aynı şekilde bu yetki değerlendirecektir- partilerin takdirleri dikkate alınacaktır.

Oylarınıza sunmak istiyorum: Mülteci Komisyonunun oluşmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Komisyonumuz oy birliğiyle kabul edilmiştir, hayırlı olsun.

İkinci hususa geçelim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Komisyon Başkanına üye değişikliği yetkisini de mi veriyorsunuz?

BAŞKAN – Hayır, şunu okudum: Üye değişikliği hususunda Komisyon Başkanlık Divanına -Komisyon Başkanına değil- yetki verilmesine...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Üye değişikliğinde siz yarın "Herhangi bir siyasi partiden şu üyeyi istemiyorum." şeklinde bir yetki olmaz ki.

ORHAN ATALAY (Ardahan) – Partilere verdi, partiler değiştiriyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tamam, üye değişikliği tamam.

BAŞKAN – Partiler bunu bildiriyorlar zaten, biz şey yapmıyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Divanın böyle bir yetkisi olmaz da o açıdan, ben yanlış...

BAŞKAN – Hayır, bu yeni, benim ürettiğim bir uygulama değil yani geçmiş dönemde de aynı uygulamalar vardı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Üstadım, biz de söylüyoruz yani bir yanlışlık varsa...

ATAY USLU (Antalya) – Yanlış anlama var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bunlar olabilir, bundan rahatsızlık duymayın.

BAŞKAN – Yok, estağfurullah, ben rahatsızlık duymuyorum.

Teşekkür ediyorum.

Arkadaşlarımız hatırlatıyorlar "Mikrofon dışı konuşmaları kayda alamıyorum." diye. Dolayısıyla, söz almak isteyen arkadaşlarımız mikrofonu açıp konuşurlarsa arkadaşlarımız kayıt alabilecek.

Evet, diğer hususa geçelim.

Buyurun.

V.- KONU

1.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal ve arkadaşlarının, sokağa çıkma yasakları konusunda alt komisyon kurulmasına ilişkin

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına

Diyarbakır Sur, Hazro, Lice, Silvan; Mardin Nusaybin, Derik; Şırnak Cizre ilçelerinde ilan edilen sokağa çıkma yasağı temel hak ve özgürlüklerin ihlaline neden olmuş ve sivil vatandaşlarımızın yaşam haklarının kaybolmasına neden olmuştur.

Basında yer alan ve kamuoyunda gündeme gelen iddialara dayanarak sokağa çıkma yasağı nedeniyle bu yasağın ilan edildiği bölgelerde yaşayan vatandaşlarımız temel tüm yaşam gereksinimlerinden yoksun bırakılmıştır. Ayrıca insanlar evlerinin arasında yürütülen operasyon ve kullanılan silah ve zırhı araçlar nedeniyle aileleriyle birlikte vurularak öldürülme riski altında yaşamaktadırlar. Bu nedenle konunun insan hakları ihlali bağlamında toplantı gündemine alınarak iddiaların etraflıca incelenmesi için İnsan Hakları İnceleme Komisyonumuz bünyesinde bir alt komisyonun oluşturulması, bölgede inceleme ve tespit yapılması hususunda gereğini saygılarımla arz ederim.

Mahmut Tanal
İstanbul
Şenal Sarıhan
Ankara

Veli Ağbaba
Malatya

Durmuş Fikri Sağlar
Mersin

BAŞKAN – İlk teklif 8 Aralıkta verilmiş, akabinde 14 Aralıkta aynı konuda bir herhâlde yenileme mi yapılmış?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İlk toplantıda gündeme alınması için ilkinde 8’inde vermiştik, tabii o toplantı iptal olunca...

BAŞKAN – İçerik biraz değiştirildiği için soruyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, son verdiğimiz aynı yani aynı şeyler.

BAŞKAN – Okutturmayalım mı sonrakini?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Okutmayalım ama birleştiriyoruz.

BAŞKAN – Ek ilçelerle birleştirilmesi noktasında...

Evet, yine, aynı şekilde önerge hakkında söz isteyenlere sırasıyla, ilk önce önergeyi sunan vekilimiz Sayın Mahmut Tanal’dan başlamak üzere, söz vereceğim.

Buyurun efendim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Değerli Başkan, değerli milletvekili arkadaşlar; saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bu önergedeki kastımız sürekli kamuoyunda da gerçekten bu sokağa çıkma yasaklarının gerek Anayasa’mıza gerek uluslararası sözleşmelere gerek mevcut olan pozitif düzenlemelere uygun olup olmadığı hakkında. Ayrıca sokağa çıkma yasağı nedeniyle hep tartışılan konu şu: İnsan hakları ihlali açısından; yaşama hakkından, barınma hakkından, seyahat özgürlüğünden, sağlığa erişim hakkından hatta bazı bölgelerde adliyelerin kapalı olması nedeniyle adalete erişim açısından, hak ihlalleri açısından bir alt komisyon oluşturulması açısından bir talepte bulunduk. Umarım, bu talebimiz Komisyon tarafından kabul edilir.

Teşekkürlerimi sunuyorum, saygılarımı sunuyorum efendim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Önerge hakkında söz isteyen arkadaşlarımıza sırasıyla söz vereceğim. Buyurun.

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; güneydoğuda yaşanan olayların insan hakları bağlamında incelenmesi elbette hepimizin gündeminde olması gereken bir konu. Yalnız, ben, önergedeki

ifadeleri kabul etmemin mümkün olmadığını söylemek istiyorum. Sıkıyönetim sebebiyle sokaklarda dolaşan zırhlı araçların vatandaşların hayatına kastetme ihtimali yani tehlikeli... Terör olaylarının güneydoğudaki vatandaşlarımızın insan hakları üzerindeki her türlü ihlallerinin yer almadığı bir ifadede “Güvenlik güçlerimizin araçlarından olası bir ateşle sivil halkın hayatının tehlikeye gireceği” ifadesinin yer almasının son derece yanlış olduğuna inanıyorum. Dolayısıyla, bu ifadelerin değiştirilerek ayrıca konunun görüşülmesi gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Başka söz isteyen arkadaşlar?

Buyurun efendim.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Burada meseleye tek taraflı bakılmaması gerektiğini düşünüyorum. Bir de orada devletin hizmet veren yüzü vardır. Her ne kadar orada güvenlik güçlerini yargılayan bir dil kullanılsa da güvenlik güçlerinin aileleri de benzeri sıkıntılarla fazlasıyla muzdariptir. Bölgeden bize gelen birtakım şikâyetler de eşleri dağda operasyonda olan, lojmanlarda oturan ailelerin kendi güvenliği ve kendi hayata erişim haklarında da sorun yaşadığı; meselenin tek taraflı olmadığı, çok bütüncül olduğu... Burada Komisyonun genel çalışma prensiplerine uygun, ön yargılardan arınarak sorunun bir bütün açısından değerlendirilmesi gerektiğine inanıyorum. Bu şartlarda değil, daha objektif, daha nesnel değerlendirilmesi görüşündeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, ayrıca söz almak isteyen var mı?

Buyurun.

ORHAN ATALAY (Ardahan) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Bu “Sokağa çıkma yasağı” ifadesini... Özellikle son günlerde bu bahsi geçen ilçelerimizdeki çatışmalar her gündeme geldiğinde bu sokağa çıkma yasağının ilanını sanki istismar eden bir edebiyat geliştiriliyor. Bakın, şu anda bizim son olarak aldığımız bilgilere göre, binlerce terörist o ilçelere yerleşmiş durumda, vatandaşları ciddi manada göçe zorluyor. 1990’lı yıllardaki köy boşaltmalar gibi şu anda şehirler, ilçeler boşaltılıyor. Uzun vadeli bir çatışmanın düzenekleri kuruluyor, hazırlıkları yapılıyor. Elbette ki insanların yaşam hakları birinci sırada yer alıyor, diğer yaşamsal ihtiyaçları da gerekli ama burada bir sıralama yapmak zorundayız, devlet de bir sıralama yapmak zorundadır. Eğer Tahir Elçi’nin o Dört Ayaklı Minare’yle ilgili yapmış olduğu basın açıklamasını, yapmış olduğu sokakta sokağa çıkma yasağı olsaydı belki Tahir Elçi öldürülmeyecekti. Sokağa çıkma yasağı olmasa belki her gün sokaklarda şu veya bu şekilde onlarca insanımız katledilecek. Polis kurşunundan çıkan bir çatışma ortamında polis kurşununa da maruz kalabilirler, terör örgütünün kurşunlarına da maruz kalabilirler. O yüzden, sokağa çıkma yasağı bana göre birinci derecede vatandaşın temel insan haklarını korumaya dönük bir amaç gütmektedir. Bu konunun, biraz önceki arkadaşın ifade ettiği gibi, bir bütün olarak ele alınmasında fayda vardır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ederim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ufak bir açıklama yapayım mı Başkanım?

BAŞKAN – Müsaade edeceğim yalnız son söz olarak size verelim tekrar çünkü başka söz isteyenler de var, onlara da cevaben toparlamış olursunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tabii, tabii; olur, olur.

BAŞKAN – Başka söz isteyen arkadaşlarımız var mı?

Buyurun Sayın Yaşar.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) - Bana göre, bu konulara yeni bir tanım getirmekte yarar var. Şimdiye kadar önümüze konmuş bazı hazır kalıpları çiğneyip çiğneyip herhâlde bir yere varamayacağımızı anlamış olmamız lazım. Şu anda yaşadığımız şey, arkadaşımızın da söylediği gibi, 1990’larda devletin

bazı unsurlarının, birimlerinin yaptığı şeyi “PKK” adlı bir örgüt yapmakta ve bütün mağduriyetlerin temelinde, bütün o hak ihlallerinin temelinde bu örgütün eylemleri, devrimci halk savaşı teşebbüsü, kantonal yapılanma amacı ve Kürtlerin değil, kendi varlığının güvencesi, kendi geleceğinin tahkimi için başlatılan bir eylemde Kürt halkının mağdur edilmesi söz konusu. Burada sadece devlet birimlerinden kaynaklanan bir hak ihlalini gündeme almamız, olayı tamamen bütüncül olarak görmememiz anlamına gelir.

Bir de sıcağı sıcağına gelişmekte olan bir eylemin üzerine, daha olay yeri incelemesi bile yapılamazken bir komisyonun orada çalışma imkânlarının fiziki olarak, maddi olarak mümkün olmadığını düşünüyorum. Ama, tekrar burada vurgulamak gerekir: 1990’ların devletinin yerini örgüt almıştır, örgütün yaptıklarını, ettiklerini bir kelime bile telaffuz etmeden sadece devletin güvenlik birimlerinin yaptığı ihlallerden dem vurmak bir hakkaniyetsizlik gibi göründü, bu da bir hak ihlali gibi görünüyor bana.

Diğer taraftan, o bölgede uygulanan bu operasyon belki son kırk yıldır yapılan operasyonlardan farklı bir çerçeve içerisinde cereyan ediyor. Sivil halka zarar gelmeyecek şekilde, kılına zarar gelmeyecek şekilde dizayn edilmiş; sokağa çıkma yasaklarında bu amaçla öngörülmüş bir operasyon söz konusu. Burada sadece oradaki vatandaşı taciz eden, canlı kalkan olarak kullanmak isteyen, vatandaşın omzundan ateş etmek isteyen bir yapı söz konusu. Bu yapıyı görmezden gelerek alışlagelmiş, ezber insan hakları retoriğiyle, kavram setiyle bunu dile getirmek biraz yanlış olur gibi görünüyor. Çünkü, biz, Türkiye’de garip bir şeydir, bir örgütün tacizlerinden, hak ihlallerinden, yargısız infazlarından, cinsel istismarından, çocuk hakları ihlallerinden bahsetmek durumundayız. Yani, at gözlüğüyle bakarsak, ezberlerle bakarsak buraya herhangi bir yarar sağlamayız; Kürt halkının da herhangi bir hakkını teminat altına almış olmayız. Şu anda yapılan uygulamalarda kamu görevlileri tarafından yapılan hak ihlalleri, bizzat Başbakan tarafından takip ediliyor ve birçok konuda da bu sonuçlanmış durumda, bunu da kamuoyundan, medyadan öğrenme imkânımız var. Bu çerçevede düşünür, değerlendirirsek daha sağlıklı bir karar alacağımızı düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sizi alalım, ondan sonra Ayhan Bey’i, ondan sonra Mahmut Bey’i, onunla birlikte kapatalım, olur mu? Çünkü görüşeceğimiz şeyler var.

Buyurun Sayın Yüce.

SAİT YÜCE (Isparta) –Nurettin Bey’in görüşlerine katılıyorum ancak PKK’nın örgüt olarak değil, sadece terör örgütü olarak isimlendirilmesinin, nitelendirilmesinin doğru olacağını düşünüyorum, kayıtlara bu şekilde geçmesini diliyorum.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bilgen.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Yani “insan haklarının basmakalıp tarifleri” dediğimiz şeyler, 1948’den bu yana insanlığın ortak kazanımları, Türkiye’nin taraf olduğu anlaşmalar, sözleşmeler, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları. Yani, biz bu kalıpların dışında kendimize göre yeni bir insan hakları tarifi mi geliştireceğiz? Yani, bu Komisyon kurulurken insan haklarıyla ilgili bir tarif yaparak mı kuruldu, yoksa “insan hakları” denince herkes ne algılıyorsa, ders kitaplarımızda ne okutuluyorsa, hukuk metinleri neyi esas alıyorsa bunun üzerinden mi tartışacağız?

Şimdi, insan hakları çok net biçimde devlet ile birey arasındaki hak ihlallerini incelemektir yani görev alanımız bu. Biz, şimdi görev alanımızın içini boşaltan tartışmalara girersek o zaman komisyon kurup kurmamaktan önce insan haklarından ne anladığımızı konuşmamız gerekecek. Yani, bir ülkede onlarca ilçede sokağa çıkma yasağı olacak, onlarca sivil hayatını kaybetmiş olacak yani güvenlik güçleriyle ilgili ya da örgüt elemanlarıyla ilgili

olanları demiyorum, sivil hayatını kaybetmiş iddiası olacak ve biz “basmakalıp kavramlar” falan gibi analiz yapacağız. Burada “Komisyon kurulmasına gerek yok.” gibi bir eğilim içerisindeyse arkadaşlarımız net söylesinler, “İnsan Hakları Komisyonunu ilgilendirmiyor oradaki sokağa çıkma yasakları.” desinler ama içini boşaltan bir tartışmaya girecek olursak vallahi bu Komisyonda yer almanın da, bizim burada varlık sebebimizin de bir anlamı kalmayacak.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Mahmut Bey, buyurun.

Özür dilerim, müsaadenizle, Ayhan Bey’den sonra hülasa edelim dedik, Mahmut Bey’den sonra kapatacağız bu görüşmeyi.

Buyurun efendim, özür dilerim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, bilemiyorum hangi dilekçemi okudunuz ama 8/12/2015 tarihli dilekçede -birleştirdiğimiz için- aynen bakın şunu geçiyorum -yukarıda zaman almama açısından- son paragrafta: “İnsan hakları ihlali bağlamında toplantı gündemine alınarak iddiaların etraflıca incelenmesi.” Tek taraflı değil; bir.

İki: Tek taraflı olsa bile değerli arkadaşlar, bir handikabın içerisine giriyoruz yani ben burada ukalalık yapmak istemem. “Devlet ile terör örgütünü aynı kefeye koyup onlarınki de araştırılsın.” denilmez. Terör örgütü, zaten insan hakları bağlamında insan haklarını ihlal eder. Terörün hukuku yoktur, terörün demokrasisi yoktur, terörün özgürlüğü yoktur. Yani, siz burada bir yanılgıya düşüyorsunuz arkadaşlar. Yani, terör ile insan haklarını aynı kefede nasıl tutabilirsiniz? Terörün varlığı bizzat zaten insan haklarını ihlal eder, olaya bu çerçevede bakın. İnsan haklarını ihlal eden “meşru kurum” dediğimiz devlet yapar bunu, kurumlar yapar bunu. Terör örgütünün varlığı zaten insan haklarını tehdit ediyor. Bu çerçevede, devlet ile terör örgütünü aynı kefeye koymakla, ben üzülererek söylüyorum, terör örgütüne meşruiyet kazandırıyorsunuz arkadaşlar; sizden istirham ediyorum. Yani, burada dilekçede de ayrıntılı yazmışım zaten, “etraflıca” demişim.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Yeniden oku dilekçeni.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, ben fotokopisini size vereyim üstadım yani burada hatta Sayın Metiner Bey’e vereyim, kendisi okusun. Baştan okuyayım ben.

Özür dilerim Sayın Başkan, izin veriyorsanız okuyayım.

BAŞKAN – Buyurun okuyun.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Kendine de oku, bize de oku, iki taraflı oku.

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Başkanım, aslında önergelerin dağıtılması gerekiyordu.

BAŞKAN – Şimdi, tabii bu, şu anda geldiği için önergeler, sonuçta bundan sonrasında ilgili ona dikkat edelim ama lütfen arkadaşlar da toplantı öncesi önergelerini sunarlarsa bizim de o imkânımız olur.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben toplantı öncesi sunmuştum.

BAŞKAN – Sizinle ilgili söylemiyorum, siz de her şeyi üzerinize alınıyorsunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Devam edeyim mi Başkanım?

BAŞKAN – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – “Diyarbakır, Sur, Hazro, Lice, Silvan, Mardin, Nusaybin, Derik, Şırnak, Cizre ilçelerinde ilan edilen sokağa çıkma yasağı temel hak ve özgürlüklerin ihlaline neden olmuş sivil vatandaşlarımızın yaşam haklarının kaybolmasına neden olmuştur. Basında yer alan ve kamuoyu gündemine gelen iddialar dayanarak sokağa çıkma yasağı nedeniyle bu yasağın ilan edildiği bölgelerde yaşayan vatandaşlarımız temel tüm yaşam gereksinimlerinden yoksun bırakılmıştır. Ayrıca, insanlar evlerinin arasında

yürütülen operasyon ve kullanılan silah ve zırhlı araçlar nedeniyle aileleriyle birlikte vurularak öldürölme riski altında yaşamaktadırlar. Bu nedenle, konunun insan hakları ihlali bağlamında toplantının gündemine alınarak iddiaların etraflıca incelenmesi için İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun bünyesinde bir alt komisyon oluşturulması bölgede inceleme ve tespit yapılması hususunda gereğini saygılarımla arz ederim.”

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Ne anlaşılıyor burada?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nasıl? Bilemiyorum, siz ne anladıysanız benim anlattığım gayet rahat, burada yani...

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – “Sokağa çıkma yasağı bütün bu şeylerin müsebbibidir.”

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nasıl?

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – “Sokağa çıkma yasağı bütün bu hak ihlallerinin temel nedenidir, temel kaynağıdır. Dolayısıyla, bunun araştırılması, incelenmesi gerekir.” şeklinde bir anlam çıkıyor, ben böyle anlıyorum.

BAŞKAN – Üstat, Nurettin Bey, buna...

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – “Başka faktör yok, sokaklarda vurulan insanların da göçe zorlanan insanların da tek nedeni...”

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) – Devlet yani...

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Hayır...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Arkadaşlar, burada devlet ile terör örgütünü aynı kefeye koyuyorsanız da ben bir şey demiyorum.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen, lütfen...

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Demagoji yapıyorsunuz ama burada.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen...

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Dün Mecliste, Genel Kurulda söylendi...

BAŞKAN – Hulusi Bey, lütfen rica ediyorum, bakın...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben bireysel tartışmaya girerim Sayın Başkan orada.

BAŞKAN – Şimdi, lütfen usulü bozmayalım, isteyen herkese söz verdim, toparlanması için söz verdim, sözlerini bitirsin, ondan sonra oylamaya geçeceğiz yani tartışmaya gerek yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, dilekçeyi ben okudum burada. İddiaların etraflıca incelenmesini söylüyorum burada, hak ihlali kimden gelirse gelsin hak ihlali açısından kurulacak olan alt komisyonun bunu araştırması gerekir. Ancak değerli hatip arkadaşlarımızın -baştan ben onu söyleyeyim, tekrardan kaçınacağım ama- terör örgütü ile devleti aynı kefeye koymak hak ihlali açısından doğru bir yaklaşım tarzı değil çünkü terörün zaten varlığı temel hak ve özgürlükleri tehdit eder, güvence altına almaz çünkü terörün hukuku olmaz, terörün insan hakları olmaz. Bu açıdan arkadaşlarımızın bu değerlendirmelerine katılmıyorum.

BAŞKAN – Arkadaşlar, teşekkür ediyorum, lütfen...

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) – Önergedeki ifadeler aslında, laf şeyi yapmayalım onu demek istiyorum.

BAŞKAN – Jülide Hanım, tamam, noktaladık ama...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Ama bence burada noktalamayalım mı, ben bu öneriyi mi tartışacağım?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, lütfen, müsaade buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, bir teşekkür için yani arkadaşlarımız sabırsız mı davranacak, ben anlamıyorum? Yani bir daha kere bu kadar laf atan arkadaşların ortasında oturacağım, geçmişte Sayın Metiner çok laf atardı, şimdi yanında oturuyorum laf atmıyor bana, bir dahaki toplantıda laf atan arkadaşların yanında oturacağım.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Bir de lafımı dinlesen Mahmut var ya?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani sizden istirham ediyorum. Neyse ben teşekkür ediyorum, eğer önergeyi de arkadaşlarımıza dağıtırsak bu anlamda dikkate alınırse sevinirim, saygılarımı sunarım.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Başkanım...

BAŞKAN – Lütfen ama bu şekilde kapatacağız...

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Başkanlığın bu konuyu es geçmesinin doğru olmadığını düşünüyorum yani konuşmamız gereken şeyleri reddedeceksek de, kabul edecekse de önceden çok tartışılan, çok konuşulan...

BAŞKAN – O zaman şöyle yapalım...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Sayın Başkanım, Orhan Miroğlu söz istiyor.

BAŞKAN – Tamam, müsaade buyurun. O zaman şöyle yapalım: Ben arzu ederlerse muhalefetten iki arkadaşımıza ve AK PARTİ'yi temsilen de iki arkadaşımıza söz vereceğim ve ondan sonra kesinlikle kapatacağım çünkü eğer bunu yapmazsak diğer konuları görüşemeyeceğiz, ondan sonra da başka bir tartışma çıkacak. Evet, dolayısıyla iki kişiye söz veriyorum; iki muhalefetten, iki iktidardan iki kişiye söz veriyorum.

Siz konuşacak mısınız?

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Gerek yoktu ki.

BAŞKAN - Orhan Bey'i alalım, ondan sonra sizi alalım, o şekilde kapatalım, diğer arkadaşlarımız da söz alacaksa öyle değerlendirelim.

Evet, buyurun Orhan Bey.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinize saygılar sunuyorum.

Tabii, aslında çok önemli bir konu. Önceki gün HDP Grubundan Meclise... Tabii ki yani bu dönemde meydana gelen ihlaller vesaire... Bunların araştırılmasına kimsenin bir itirazı yok, şahsen benim bir itirazım yok ama tabii objektif olarak bir durum tespiti yapmak lazım. Şimdi, Diyarbakır'da sokağa çıkma sorunu var, Mardin'de var, birçok ilçede var; hâlâ devam ediyor.

Şimdi, şeye bakmayalım... Ama muhalefet partilerinin mesela bu meseleye bakış açısı söz konusu olduğunda HDP'li bir vekil arkadaşımızın dün bir televizyon programında söylediği çok önemlidir, bunu sizinle paylaşmak istiyorum: "PKK, bu savaşı dağlardan şehirlere taşıdı." Yani şeyi bu. Şahsen ben de bu fikirdeyim yani PKK'nin yıllardır dağlarda sürdürdüğü savaşı şehirlere taşıması söz konusu. Bu inkâr edilecek bir şey değil ama hem Mecliste hem şu anda Komisyonda görebildiğim kadarıyla, biz, kendimizi devleti işte bir terör örgütüyle özdeşleştirmeme gibi, çok doğal, hakikaten çok doğal bir anlayışla bu fotoğrafın bu tarafını görmekten alıkoyuyoruz, böyle bir şey olamaz yani. Şimdi, siz ihtimal olarak devlet güvenlik güçlerinin araçlarından ihlallerin doğabileceğini söylüyorsunuz ama sokakta infaz edilen insanlar hiç aklınıza gelmiyor, 25 bin nüfuslu Dargeçit gibi bir ilçede şu anda 100 silahlı militanın, dağdan inmiş militanın -25 bin nüfuslu bir ilçe burası- yaratabileceği vahameti, ihlalleri hiç hatırlamıyorsunuz ama o insanları etkisiz hâle getirmek ve âdeta esir alınmış bir halkı kurtarmak için güvenlik güçlerinin verdiği mücadeleden doğabilecek ihlallerle kendinizi çok meşgul hissediyorsunuz. Kaldı ki 1948 insan hakları mücadelesi tarihine atıfta bulundu Değerli Ayhan Bilgen, o tarihten bu yana insan hakları mücadelesinden o kadar muazzam değişimler yaşandı ki şimdi, bunu buralarda tabii konuşmanın sırası değil ama sadece şu kadarını söyleyeyim: Devlet dışı organizasyonların yaptığı ihlalleri -yani bunun içerisinde terör örgütleri var ve başka gruplar var- hatırlamadan dünyanın hiçbir yerinde insan hakları alanında bir mücadele yürütülemez. Yani PKK bir terör örgütüdür ama biz bir devletiz, bilhassa doğu, güneydoğuda meydana gelen insan hakları ihlalleri araştırırsak PKK'nin otuz yıldır, otuz beş yıldır işlediği ihlalleri,

devletiz ya, görmezlikten geleceğiz ve diyeceğiz ki: Biz bir insan hakları araştırmacı yapıyoruz. Bu, mümkün değil. Kaldı ki çok basit bir şey yani PYD'nin Suriye'de Rojova bölgesinde yaptığı ihlalleri araştıran örgütün de adı Uluslararası Af Örgütü'dür, bu rapor yeni yayımlandı biliyorsunuz. Demek ki böyle bir kaide, usul yok; terör örgütleri de evet, iç çatışma yaşayan ülkelerde muazzam insan hakları ihlallerine yol açarlar ve bu ihlallerin araştırılması hem devletlerin hem de insan hakları mücadelesi içerisinde olan grupların, kurumların görevidir. Dolayısıyla doğu, güneydoğudaki tabloya bu netlikle bakmazsak HDP'li arkadaşlarımız ile CHP'li arkadaşlarımızın aynı mantık çerçevesinde bize sundukları, hem Meclise sundukları hem burada sundukları teklifleri, önermeleri anlamada zorlanırız. Devlet kurmuş bir partinin, bugün, devletin hükümlerliği söz konusu olduğunda bu kadar ikircikli ve bu kadar gerçeği görmezlikten gelmesini de ben anlayamıyorum şahsen.

Yine, Sayın Altan'ın söylediği şey şu: "Devletin hükümlerlik alanına girdiğiniz zaman devlet buna müdahale eder." Ama, maalesef, hem Mecliste hem bu Komisyonunda hiçbir CHP'li arkadaşımız devletin bu hakkını savunmuyor ama "İhtimaldir ki orada görev yapan güvenlik güçlerinin araçlarından ihlallere yol açabilir." diyor bu arkadaşlarımız. Bu tespit, çok sorunlu bir tespit, sadece insan hakları mücadelesi bakımından değil ama Cumhuriyet Halk Partisinin tarihî misyonu, devlet kurucu misyonu açısından da çok sorunlu bir tespittir, tutanaklara aynen geçmesini istiyorum.

BAŞKAN – Evet, buyurun.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Yani eğer benim söylediklerimle ilgiliyse ben "Örgütler ihlal yapmaz." falan gibi bir şey demedim yani çok net biçimde muhatapla ilgili bir tariften bahsediyorum.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – "Devlet ve vatandaş arasında" dediniz ama bugün sadece devletle vatandaş arasında değil.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Yani insan haklarının bir çerçevesi var...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Hayır, öyle dediniz, ben doğru anladım sizi.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Şimdi, bakın ama Mahmut Bey'in de ortaya koyduğu gerekçeyi anlayalım, diyor ki: "Muhatap, özne eğer siz ikisini aynı kefiye koyarsanız devletin sorumluluğunu ortadan kaldırırsınız." Kim ihlal yapmış olursa olsun, bir tarif yapıyorum eğer yanlış yapıyorsak buraya uzmanları çağırır -bu Komisyonun böyle yetkisi var- sivil insan hakları örgütlerini çağırır, uluslararası bu alanda çalışan yani akredite, otorite isimler var, çağırırız bize bunu anlatır. Elbette ki Uluslararası Af Örgütü Suriye'de, Irak'ta rapor yayımlıyor ve örgütlerin ihlallerini yazıyor. Türkiye'deki insan hakları örgütleri de yani örgütten kaynaklı bir ihlal olduğunda gidiyorlar tanıkları dinliyorlar, gözlemlerini yapıyorlar, raporlarına yazıyorlar, diyorlar ki: "Bu kurşunun şuradan gelmiş olduğuna dair kanaat var." Burada problem başka bir şey yani eğer biz güvenlik politikaları uygulanırken bile insan güvenliği ekseninde, toplum güvenliği ekseninde bakmazsak yani örgütün penceresinden de baksanız, devletin kendi politik penceresinden de baksanız insan hakları eksenine gidemezsiniz. Yani, siz, başta "Teknik bir tartışma yapalım yani bir polemik yapmayalım, kamplaşmayalım." diye bir uyarıda bulundunuz. Biz, doğrusu, burada insan haklarıyla ilgili her sorunu, her kaygıyı, her duyumu kendimize dert edinmek zorundayız, hangi partiden öneri gelmişse hangi ihlal alanından gelmiş olursa olsun bunun araştırılmasına destek vermek zorundayız. Hüküm vermiyoruz, şu anda rapor oylamıyoruz, rapordaki bir kelime, cümle üzerinden polemik falan yapmayı gerektirecek hassasiyetlerimizi göstermeye gerek yok. Ortada bir vaka var, aylardır yasal statüsü tartışmalı bir sokağa çıkma yasağı ve yasağın ihlalinin yasalardaki tek karşılığı para cezası olmasına rağmen... Kabahatler Kanunu dışında bir ceza düzenlemesi var mı sokağa çıkma yasağıyla ilgili? İnsanlar sokağa çıktığında

hayatını kaybediyor ve bununla ilgili onlarca güvenlik görevlisi, isterseniz örgüt üyesi, isterseniz sivil hayatını kaybetmiş ve burada bunun araştırılmasıyla ilgili bir öneri var.

Şimdi, bunun üzerinden biz yani bunu şüpheyile, tereddütle ya da başka tartışmalar dolayısıyla ertelersek -hayat devam ediyor ve- bizim Komisyonumuzun varlık sebebini anlamsızlaştıracak komik bir şey olacak. Ya, şu anda bu ülkenin gündemi, dünya medyasının Türkiye'yle ilgili ana gündemi neredeyse bir, dış politika, bir de sokağa çıkma yasakları. Yani bununla ilgili bir polemik bile gerektirmeyecek net bir durum var. Bizim üzerimize bir görev düşüyor, bunu araştırdığında Komisyon gider, dinler, sokağa çıktığında güvenlik güçleri mi vuruyor ya da işte, milisler mi vuruyor, insanlar intihar mı ediyorlar?

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – “Milis” değil, “terör örgütü”, tutanaklara geçsin.

LEYLA ŞAHİN USTA (Konya) – Hayret bir şey ya! Bir kere de ağzınızdan şu terör örgütünü duyalım ya.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Arkadaşlar, bakın, ben...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – “Milis” diyebilir arkadaşımız çünkü meşru bir güçten bahsediyor. Yani kendi anlayışına göre meşru bir güçten bahsediyor.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Benim sözümü kesmeyin arkadaşlar.

JÜLİDE SARIEROĞLU (Ankara) – PKK tarafından vurulan “Mevlûde”yi de anın.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ben otuz yıldır insan hakları savunucusuyum, hangi tabiri kullanacağımı biliyorum. Sözümü bitireyim arkadaşlar.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Ayhan Bey'in sözünü kesmeyin.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Bakın, arkadaşlar, bu alanı bilmiyor olabilirsiniz.

JÜLİDE SARIEROĞLU (Ankara) – Çok iyi biliyoruz, yıllarca o bölgelerde görev yaptık.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Eğer öğrenmek istiyorsanız, Başkan davet eder buraya insan hakları savunucularını. Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığından çağırırsın isterseniz; istediğiniz üniversitenin istediğiniz...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Ayhan Bey, bir ülkedeki işgali anlamak için uzman çağırmaya gerek yok.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ama bir saniye... Orhan Bey, ben konuşuyorum.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Bir ülkede işgal var. Bu işgale ne diyorsunuz?

AYHAN BİLGİN (Kars) – Arkadaşlar...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Yani onda anlaşalım. Bir işgal var mı yok mu?

AYHAN BİLGİN (Kars) – Hangi işgal?

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Şehirler, ilçeler şu an dağdan gelen insanlar tarafından işgal edilmiş mi?

AYHAN BİLGİN (Kars) – İşte, bunu araştıralım diyoruz.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Neyi araştıracağız? Bu çok açıkta bir şey. Siz hâlâ bunu göremediniz. Siz hiç televizyonda mı izlemiyorsunuz?

AYHAN BİLGİN (Kars) – Vallahi, o zaman başka şeyleri araştıralım Orhan Bey. O zaman sizin...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Lütfen, bunun için uzman mı çağıracağız buraya?

AYHAN BİLGİN (Kars) – Orhan Bey, şimdi beni polemiğe sokmayın.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Ben size vereyim bin tane telefon, görün, size anlatsın insanlar. Kapımızın önünde silahlı, roketatarlı insanlar var.

BAŞKAN – Orhan Bey...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Bir anlatsınlar, biz de gidelim, bize anlatsınlar.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Nasıl gireceksiniz? Tahir Elçi'nin öldürüldüğü sokağa bir hafta savcılar giremedi.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Siz o zaman...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Siz de giremiyorsunuz, kusura bakmayın. Ama ne sizin milletvekilleriniz ne sizin belediye başkanlarınız Nusaybin'e giremiyor, buyurun gidin girin.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Orhan Bey, şimdi beni tartışmaya çekmeyin.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Hayır, tartışma meselesi değil.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ama ben bir şey söylüyorum. Şimdi, bir saniye...

Başkan, sözümü bitirmek istiyorum. Bir saniye...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Biz sizden şunu duymak istiyoruz, biz duymak istiyoruz: Nedir buradaki problem? Nedir buradaki problem?

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ben duymak istediğinizi söyleyeyim o zaman Sayın Başkan. Siz bundan yirmi yıl önce...

BAŞKAN – Lütfen, Ayhan Bey, bir saniye...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Kişiselleştirmeyin, yirmi yıl öncesinden bahsetmeyin.

BAŞKAN – Bir saniye... Arkadaşlar, özellikle istirham ediyorum. Lütfen, Ayhan Bey sözünü tamamlasın. Yani dinleyelim, sözünü tamamlasın.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ben polemiğe girmek istemiyorum. İnsan hakları örgütlerinin raporlarında nasıl “faşist devlet” ifadesi geçmezse, “terörist” tabiri de geçmez. “Milis” uluslararası bir kavramdır. Arkadaşlar kaç tane uluslararası rapor okumuşlar bilmiyorum doğrusu. “Milis” tabirini ben kullanırım, siz de...

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Milisin ne olduğunu biz çok iyi biliyoruz Ayhan Bey, teröristin ne olduğunu da iyi biliyoruz.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ama bakın, bir saniye... Ya siz öyle deyin. Ama bir saniye arkadaşlar... (Karşılıklı konuşmalar) Ben bir tabir kullanıyorum. Ben burada üyeyim ve bir tabir kullanıyorum. Siz beğenmeyebilirsiniz. Siz “terörist” deyin.

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Tamam, ben de bu tabire tepki koyma hakkımı kullanıyorum.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Sıranız geldiğinde koyun.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ama yani benimkini değiştirmeye çalışmayın.

BAŞKAN – Tamam, lütfen...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Siz öyle konuşuyorsunuz. Siz demin öyle konuştunuz zaten. Ben karıştım mı?

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Sen teröristlik mefhumunu meşrulaştırmaya çalışıyorsun.

BAŞKAN – Hulusi Bey, lütfen...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ya Beyefendi, o sizin görüşünüz.

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Ama yemin ettin o Anayasa'ya bağlılığa.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Hangi Anayasa'ya?

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ya bunu yapabilir, bunu yapma özgürlüğü de var.

BAŞKAN – Bakın, arkadaşlar, lütfen...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Şimdi, bir saniye... Şimdi, burada...

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) – İnsan Hakları Komisyonunda “Buradaki hangi üye ne rapor okumuştur?” diye sormanızın da İnsan Hakları Komisyonu üyesine yakışmayan ifadeler olduğunu söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Jülide Hanım, lütfen...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ama kusura bakmayın. Siz “milis” tabirini kullanmamı yadırgıyorsanız...

JÜLİDE SARIOĞLU (Ankara) – Bizler geçmişimizle burada görev yapıyoruz.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Tamam, teşekkür ederiz, kutlarız. Siz “terörist” tabirini kullandığınızda ben söz kestim mi?

JÜLİDE SARIOĞLU (Ankara) – Bu tabir hoş olmadı; aşağılama, ötekileştirme...(Karşılıklı konuşmalar)

BAŞKAN – Efendim, bakın...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Hayır yani burası böyle çalışmaz arkadaşlar. Bunu galiba konuşmamız gerekiyor Sayın Başkan. Sözüm kesilecekse ben tamamlayamam.

BAŞKAN – Müsaade buyurun, lütfen arkadaşlar. Ayhan Bey konuşsun, sözünü tamamlasın, ondan sonra... Bakın, çok özür diliyorum, lütfen Ayhan Bey’in sözünü kesmeyin, tamamlasın, tamamladıktan sonra zaten 1 kişiye daha söz vermiş olacağız. Ondaki sonra, toparlayıcı bir biçimde izah etmek istediğinizi ifade edersiniz. Ama lütfen, sözlerini kesmeyelim.

Buyurun.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Şimdi, ben bir insan hakları savunucusuyum. Bana göre devletlerin muhalifleriyle ilgili yaptığı tanımlar beni bağlamaz. Filistin’de İsrail devletinin FKÖ mensubu ile ilgili, Hamas’la ilgili tarifi beni bağlamaz. Çin devletinin Uygurlarla ilgili “terörist” tarifi beni bağlamaz. Onlar kendini nasıl tarif ediyorsa... Ben ne örgütün siyasi kavramlarıyla tarif yapıyorum burada ne de devletin kendi tanımlamalarını kabul etmek zorunda değilim.

AYDIN ÜNAL (Ankara) – Yapamazsınız zaten, buna cesaretiniz olduğunu da zannetmiyorum. Filistin’i, Uygurları neden karıştırıyorsunuz?

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Örnek veriyor. Ne alakası var?

AYHAN BİLGİN (Kars) – Vallahi yani kusura bakmayın ama...

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – İşgale karşı direnenler var orada.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Niye sözünü kesiyorsunuz?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Arkadaşlar, bir konuşmayı bitirsin arkadaşımız ya.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ya uluslararası hukukun kavramlarıyla konuşuyoruz ya insan haklarının kavramlarıyla konuşuyoruz. Kendi siyasi saiklerimizle konuşacaksa benim de başka bir dil kullanma imkânım var.

SAİT YÜCE (Isparta) – Uluslararası kavramı bırakın, siz bu milletin vekilisiz, bu milletin kavramlarına bakın. Teröristlerin vekili değilsiniz.

BAŞKAN – Sait Bey, lütfen...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Nerenin vekili olduğumu hatırlatmayın lütfen ya, ben onu biliyorum, onun farkındayım.

Ama ben bir şeyden bahsediyorum. Arkadaşlar, bu araştırılması zor bir şey değil. Diyorum ki uluslararası örgütlerden, insan hakları örgütlerinden, Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığından, Türkiye’deki insan hakları bölümlerinden buraya çağırın; sizin mantığınız mı insan haklarına uygun, benim savunduğum mu görelim, öğrenelim hepimiz, hepimiz öğrenelim, ben öğreneyim.

SAİT YÜCE (Isparta) – Boş ver uluslararası, bizim kendi millî ifadelerimiz var.

BAŞKAN – Bakın, araya girdikçe söz uzuyor, lütfen...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ben milisi kullanacağım ya, siz ister beğenin ister beğenmeyin arkadaşlar. Yani size ben kavram beğendirmek zorunda değilim. Yani çok açık bir şey söylüyorum; devletler muhalifleriyle ilgili kavramsal çerçeveyi kendileri kurmak, bunu kabul ettirmek isterler. Bunu da

toplum, o muhalifleri destekleyenler benimser ya da benimsemez. Ama insan hakları savunucuları objektif, mümkün olduğu kadar nötr kavramlarla kendilerini ifade etmek zorundadırlar, bu kadar basit yani. Bunu polemiğe çevirmeye gerek yok. Yani bu ülkede Genelkurmay Başkanı da “terörist” diye yattı bir buçuk yıl değil mi? Yani yan yana dolaştığınız bir cemaat önderi de “terörist” diye arama listelerinde.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Bravo Ayhan Bey, sizi alkışlıyorum.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Beni konuşturmayın şimdi. Dolayısıyla ben hiçbir terör kavramını, hiçbir devletin terör kavramını kabul etmiyorum, bu kadar basit. Arkadaşlar, çok net söylediğim şey. Dolayısıyla başvuruda çok net biçimde konunun araştırılmasıyla ilgili bir talep var. Ha, bunun araştırılmasına gerek yok diyorsa arkadaşlar, o anlaşılabilir bir şey ama araştırılmasını destekliyorsak araştırmanın sonunda ortaya çıkacak muhtemel tartışmaları şimdiden yapmanın bana göre bir kere çalışma usulüyle bağdaşır bir tarafı yok yani.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum Ayhan Bey’e.

Buyurun.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Sayın Başkan, açılış konuşmanızda son derece önemli, benim de önemsendiğim iki cümle kurdunuz; insan haklarının siyasi kutuplaşma aracı olmaması gerektiği ve kullanılan dilin de nefret dili olmaması gerektiği üzerinde durdunuz, çok doğru. Ama şimdi, maalesef, daha sizin sözlerinizin hemen sonrasında benzeri konuşmaları burada üzümlere yapıyoruz.

Aslında, Sayın Tanal’ın ortaya koyduğu ya da bir alt komisyon olarak talep ettiği, bir durum tespitidir. Eğer uzun uzun bu durum tespitinin şimdiden, ne olduğunu bilmeden tartışmasını yapıyorsak o zaman başka türlü konuşalım.

Şimdi, gördüğüm kadarıyla, bu Komisyon, İnsan Hakları Komisyonu, insan haklarının ne olduğu... Devlet tarafından, özellikle iktidarlar tarafından, Voltaire’den bugüne kadar ortaya konulduğu şekilde, hak ihlallerinin yapıldığı bilinir, iktidarlar bunu yaparlar. Ona karşı da örgütlenmeler vardır, demokraside örgütler, özellikle toplumun örgütlenmesi söz konusudur.

Şimdi, bizim aslında yaptığımız bir tartışma, bu tartışma biraz yanlış bir tartışma. Bugün Birleşmiş Milletlerde dahi “terör örgütü”, “terör”ün tanımı yoktur, doğru bir tanımı yoktur. Biraz evvel Ayhan Bey haklı olarak bazı yerlere atıfta bulundu. Çok haklı olarak da Aydın Bey de dedi ki: “Uygurlarla ne ilgisi var?” Buradan şunu söylemek istiyorum: Her olay, her ülke, her coğrafya terörü kendine göre tanımlar. Şimdi, bizim de kendimize göre bir tanımımız var. Sayın Miroğlu, CHP’ye laf söylüyor.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Fikir beyan ediyorum, laf söylemiyorum. Laf söylemek başka bir şey.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – CHP devlet kurucusudur ama devletin şiddetinin kurucusu değildir.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Cumhuriyetin kurucusu...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Yani tabii ben de onu söylüyorum. Devletin şiddetinin kurucusu değildir.

AYDIN ÜNAL (Ankara) – Kuvayımillie terör örgütü müydü?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Değildir tabii, onu söylemeye çalışıyorum. Biraz evvel söylediniz, siz “Uygurlarla ne ilgisi var?” dediniz. Çok haklı ama Ayhan Bey de haklı çünkü terörün tanımı yok.

AYDIN ÜNAL (Ankara) – Osmanlı Mebusan Meclisine göre terör örgütüdür Misakımillî. İşte, bu hoşumuza gidiyor mu bizim?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Bizim yapmamız gereken terörün de tanımını yapmak. Terörist kimdir? Eline silah alan adam asker, polis, sivil, kim olursa olsun öldüren katildir. Bunun ayrımını yapabilir misiniz? Dolayısıyla bunun tanımlarını herkes kendine göre yapıyor. Birlikte, -belki burada İnsan

Hakları Komisyonu olarak en önemli hizmetlerimizden biri de bu olabilir- terör tanımını yapıp, bize göre ne olduğunu ortaya koymaktır.

Ben şimdi, çok uzatmadan şunu söylemek istiyorum: Sayın Tanal'ın söylediği, yazdığı daha doğrusu, "zırhlı araçlar nedeniyle" filan diyerek... Buna takıldı arkadaşlar ama şunu hepimiz gördük: Hacı Lokman Birlik isminde bir terörist zırhlı aracın arkasına bağlandı ve yerde sürüklendi. Şimdi, bu bir insan hakları ihlalidir.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Sonra ne oldu?

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Tamam, soruşturması var.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Soruşturup işte bunu söylememiz lazım. Biz ne onu yapanı aklayabiliriz ne de öbürünü aklayabiliriz. O nedenle böyle bir komisyonun kurulmasında hep birlikte objektif değerleri bulup bunu yorumlamalıyız diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Son bir söz, ondan sonra da oylamaya geçeceğiz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, bir iki cümle söz verebilir misiniz, son söz?

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Başkanım, ben Mahmut Bey'e söz verilmesinden yana değilim.

BAŞKAN – Ancak, yani Mahmut Bey önerge sahibi olarak iki cümleye de sadık kalacağını...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, çok rahatsızlık veriyorsam konuşmam.

BAŞKAN – Estağfurullah.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Hayır, rahatsızlık değil, bilakis ben keyif alıyorum da konuya katkısı olmuyor.

BAŞKAN – Buyurun, buyurun. Mahmut Bey, siz buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, konuşmayacağım.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Şimdi, bu insan hakları kavramları, tanımları konusunda ille de böyle müstemleke aydını kompleksiyle verili, öğretilmiş, çalışılmış şeyleri tekrar etmek zorunda değiliz. Yeni bir yapı, yeni kavramlar, yeni bir paradigma da üretebiliriz. Her ülkenin kendi şartları içerisinde oluşan, kendi koşullarında ortaya çıkan farklı olgular, farklı değerlendirmeler, farklı kelimeler, tanımlar vardır. Bunu öncelikle birçok şeyde bir ön yaklaşım olarak benimsersek... İlle de 1948'i referans alıp bugüne 1948 kavramlarıyla tarif getirirsek, açıklama getirirsek buradan bir şey çıkmaz. Bizim sıkıntımız şu, "eski Türkiye" tanımını bunun için kullanıyoruz: Biz yeni durumlara yeni kelimeler, yeni kavramlar kazandırmak zorundayız. Türkiye yeni durum yaşıyor, yeni bir Türkiye, yeni bir sosyoloji yaşıyor; yeni ilişkiler yaşıyor, yeni örgütsel bağlamlar yaşıyor. Yani, geçen yüzyılın bir terör örgütünün kelimeleriyle, kavramlarıyla bugünün Türkiye'si'ne, bugünün Kürt'üne, bugünün Türk'üne hiçbir şey veremeyiz. Oradan bir kere sıyrılmamız lazım. Bu terör örgütlerinin, özellikle proje yapılarının ortak özellikleri vardır. Bunlar acımasızdır, bunlar insan hakkı tanımazlar, bunlar katildir, bunlar değer tanımazlar; bunların dindarı da öyledir, Kürt'ü de öyledir, Türk'ü de öyledir, Marksist'i de öyledir, Alevi'si de Sünni'si de öyledir; bunların DEAŞ'ı da öyledir, PKK'sı da öyledir, DHKP-C'si de öyledir, Hizbullah'ı da öyledir, paraleli de öyledir. Bunların ortak özellikleri, ezber kavram setleri vardır, onun dışında konuşmazlar, bir şey duymak istemezler ve hepsi de algı yönetimi kullanırlar. Gerçekle kopmuşlardır, rasyonaliteden, realiteden kopmuşlardır. Bunlar sadece PR için uğraşırlar. Medyaya, kamuoyuna ne anlatırız diye uğraşırlar. Gerçeklikle hiçbir bağları yoktur. Bunu Ayhan Bey çok iyi bilir, hepimiz biliriz.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Nurettin Bey, bu 90'inci madde diye bir şey var. Bir hukuk üzerinden konuşacağız, siyasi tartışma yapmayalım burada.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Bakın, bir şey söylüyorum, formel bir şey konuşmuyoruz.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Eğer siz arkasındaysanız 90'inci maddenin yani Anayasa'yı değiştirerek güzel bir şey yaptınız, eğer onun arkasındaysanız oradaki kavramlar beni bağlıyor, sizi de bağlıyor.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Bakın, formel bir şeyi konuşmuyoruz biz, bizim amacımız realiteyi konuşmak. Bakın, bizim burada korumaya çalıştığımız şey hak ihlaline uğrayan insanlar, doğa, şehirler, objeler, nesneler, neyse, hak ihlali sonucu zarar gören ne varsa onun yanındayız, hakkı ihlal eden her kimse onun karşısındayız.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Bir hukuki zemini olmayacak mı? Ama bunun bir hukuku olur Nurettin Bey ya, bir hukuk doğrultusunda yapılır bu yani.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Dolayısıyla, tek bir hak ihlal eden belirlersek şunu unuturuz: Bugün Türkiye'de 90'lardan bu yana yapılan yargısız infazların, devletin birimleri tarafından, legal, illegal organları tarafından yapılan yargısız infazların daha fazlası bu adı değmez, onu konuşmayalım dediğimiz örgüt tarafından yapılmıştır.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Hayır, tam tersine, konuşalım, komisyon kuralım; hakikat komisyonu, yüzleşme komisyonu. Her şey ortaya çıkarılsın diyoruz biz, tam tersini söylüyoruz biz.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Bunu HDP Grubu gayet iyi bilir. Bu yalanların üzerinden kimse bir siyasi algı oluşturmaya çalışmasın, bu yalanlar üzerinden.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Tam da bunların araştırılması gerek, kim yapmışsa.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Dağa kaldırılan, dağa götürülen kızlarla ilgili o cinsel istismarların, tacizlerin...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Hepsi, cezaevindeki tecavüzler de her şey araştırılsın istiyoruz biz.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Bunlar benim kız kardeşlerim. Bu örgütten de ölse...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Siz eğer böyle bir araştırmayı destekliyorsanız Genel Kurula getirelim, bunu destekleyelim, olur mu? Partiniz de arkasında dursun.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Ayhan Bey, Ayhan Bey... Sayın Ayhan Bilgin... Sevgili Ayhan...

BAŞKAN – Ayhan Bey, arkadaşların sözünü...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ama onlar benimkini kesiyor Başkanım.

BAŞKAN – Doğru söylüyorsunuz da onlar da inşallah bundan ders çıkartır.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Bakın, ben araştırılmasından yanayım ama ben bir şeyden bahsediyorum.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Ayhan, kes, sözümü kes; konuş!

AYHAN BİLGİN (Kars) – Bir saniye, bir şeyden bahsediyorum.

Bu Komisyonun bağlı olduğu bir hukuk var. Bir Anayasa var, bir pozitif hukuk var. Anayasa'nın da 90'inci maddesi var, sizin ne güzel yaptığınız bir düzenleme var.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Hukuk konusundaki hassasiyetini her alanda dermeyer ediyor musun? Her alanda hukuk konusundaki hassasiyetini koruyor musun?

AYHAN BİLGİN (Kars) – Gayet tabii, herkese karşı, her alanda. Evet, aynen öyle, evet.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Samimi olarak söylüyor musun?

AYHAN BİLGİN (Kars) – Bu araştırmaların siz arkasında durun, ben duracağım.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Samimi olarak söylüyor musun?

AYHAN BİLGİN (Kars) – Birlikte önerge verelim mi? İkimiz de birlikte verelim.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Ayhan, bak, çifte standart ya da üçlü, beşli standart uygulamayalım.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Hayır, hiçbir çifte standart sergilemeden, kim hangi ihlale uğramışsa, bir hakikat kurulması konusunda, geçmişle ilgili bir hakikat komisyonu kurulması konusunu siz parti olarak destekleyin, biz arkasındayız.

BAŞKAN – Nurettin Bey, sözümüzü tamamlayalım, bitti mi?

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Benim özgürlük alanım geniş, Ayhan'ın konuşmasına müsaade ederim, yeter ki siz tahammül edin.

BAŞKAN – Zor oluyor ama.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Şurada konuşuyoruz, bir sakıncası var mı?

AYHAN BİLGİN (Kars) – Yok, hayır.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Yani, onu ille kategorize etmen gerekiyor mu? Burada seni rahatsız eden bir şey var mı? Biliyorum ki yok.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Hayır, yok.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Sadece korkulardan arınacağız. Ayhan Bilgen korkularından arınacak, ben korkularımdan arınacağım, toplum korkularından arınacak.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Benim hiçbir korkum yok.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Bizim bu Komisyonumuzun asıl işlevi toplumu korkularından arındırmak, korkusuz bir toplum üretmek.

AYHAN BİLGİN (Kars) – O da yüzleşmeyi gerektiriyor işte.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Kendimizle de yüzleşeceğiz, yalanlarla da yüzleşeceğiz. 1990'larda PKK terör örgütünün... Yani, örgüt, terör örgütü; bu tanımların hiçbir anlamı yok, herkes ne olduğunu biliyor, kelimelerin arkasına saklamayalım. Yaptığı yargısız infazlar, devletin legal illegal birimlerinin yaptığı yargısız infazlardan fazla derim. Hem öldürüyorlar hem de bayrağını dikip yas tutuyorlar, var mı böyle bir şey?

AYHAN BİLGİN (Kars) – İşte, diyorum ki bu sizin doğrunuzu birlikte Meclis Genel Kurulunda tartışalım, ortaya çıkartalım.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – “Mahsum Korkmaz Akademisi” hep duyarız. Mahsum Korkmaz'ı öldüreceksin, ondan sonra adını böyle tabela gibi yazacaksın. O kızları alıp götüreceksin, dağda bir sürü taciz, tecavüz... Bunları araştıracağız.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Devlet bunu araştırсын diyoruz işte biz de.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Gideceksin, devlet en ufak bir hak ihlalini Başbakan düzeyinde takip edecek, bunu görmezden geleceksin... Şu anda bile, beş dakika önce... Bakın, çok özgür, çok demokrat bir yaklaşımla Başkan “Komisyonda MHP'nin formel olarak olmaması gerekirken ya da olmayabilirken...”

BAŞKAN – Divanda...

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – ...biz buna böyle bir hak tanıyoruz.” dediği hâlde bile, oradan çocuksu bir mantıkla yani karşısındakinin zekâsıyla, aklıyla alay edercesine “Yahu bunun hepsini 7'e çıkaralım da, arada başka bir yer koyalım da” filan, ya bunlar bitti. Yüzleşelim, şu resmî dilden kurtulalım.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Sizin çocuksu mantığınız buradaki...

BAŞKAN – Şimdi başka bir konuya geçtik, mesele bitmişse bence oylamaya geçelim.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şu oylamayı yapalım lütfen ya, bu tartışma kapansın.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Amaçtan uzaklaştık Başkanım.

BAŞKAN – Son cümlelerinizi alalım, kapatalım lütfen.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Şurada sorunumuz şu, Ayhan Bey'in getirmek istediği yeri anlıyorum yani bizi şu açmaza sokacak, şu ikileme: "Bunu kabul ediyor musunuz, etmiyor musunuz?", "AK PARTİ Grubu, AK PARTİ'li Komisyon üyeleri, işte, Doğu'da, Güneydoğu'daki sokağa çıkma yasağı nedeniyle oluşan ihlallerin görüşülmesini istemedi." Flaş, manşet. Burada tribünlere oynamıyoruz. (Karşılıklı konuşmalar)

BAŞKAN – Şimdi, hayır, Nurettin Bey, biz burada bir hak ihlalini oylamıyoruz; biz burada bir hak ihlalinin oylanmasını da oylamıyoruz. Biz burada Mahmut Bey'in somut önerisini, nasıl metne dökülmüşse bunu oyluyoruz. Dolayısıyla, bu çerçevede meseleye bakmak lazım. Benim önerim, sonuç itibarıyla oylamadan sonra bu konular tekrar Komisyon... Yani, illa Komisyon toplantısında biz görüşmek zorunda değiliz ki. Oturulur, birkaç arkadaş bir araya gelir. Gerçekten, bu hak ihlali noktasında ben burada oy birliği çıkar diye düşünüyorum ancak burada somut bir öneri var. Bununla ilgili burada eksiklikler varsa eğer, sonra oylama ortaya çıkar... Arkadaşlarımız tekrar bir araya gelir, değerlendirirler çünkü bu Komisyonun da iddiasına yakışır bir tutum ortaya koyarız, burada bir sıkıntı yok.

Siz buyurun ama bitirin lütfen.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Son olarak şunu söylüyorum: Burada yapmaya çalıştığımız, bu konularda, Türkiye'de doğru dürüst tartışılmayan konuları burada bir tartışma mecrası da oluşturarak tartışacağız, görüşeceğiz, konuşacağız.

Bir kere, koca bir Kürt halkının tek temsilcisi gibi ortaya çıkmış bir yapının yalan bir yapı olduğunu, Kürtleri istismar ettiğini, ölü sevici olduğunu; ölümler üzerinden -hangi yapı olursa olsun, ırkçı, faşist, sosyalist, şu bu, Türk olsun, Kürt olsun- siyasi rant devşirmeye çalışan bütün yapıların bu rant kanallarını kapatmak bizim görevimiz olmalı. Bunu yapmaya çalışacağız çünkü bunlar, bu "proje yapılar" dediğim, benzerlerini sevmezler.

BAŞKAN – Şu öneriyle ilgili, bitirelim artık.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Öneriye geleceğim.

1970'lerde bu "PKK" dediğimiz ortaya çıktığında 20'ye yakın Kürt örgütü yok etti. 2013'te, 2014'te, 2015'te aynı yapının uzantısı, PYD dediğimiz yapı, Suriye Kürtlerinin tek temsilcisi gibi çıkan yapı 20'ye yakın Kürt yapıyı, Kürt organizasyonunu yok etti. Kürtleri, Kürt halkını bu istismarcı proje yapıların kışkırtıcılarından, tasallutundan, tahakkümünden kurtarmak için ne gerekiyorsa yapalım ama sadece PR için de bir şey yapmayalım, olayın gerçeği için, hakikati için yapılması gereken neyse ben ondan yanayım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ediyorum.

Yani, söz vermeyeceğiz dedik ama ben affınıza sığınarak Ruhi Bey'e son bir söz vermek istiyorum, ondan sonra söz vermeyeceğim.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Başkanım...

BAŞKAN – Yok, gerçekten, oylamaya geçsek...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Hayır, ben söz almak istemiyorum. Çok özür dilerim, usul açısından bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Şimdi, burada 20'den fazla arkadaşımız var. Biz söz aldığımız zaman sizin uyarınıza gerek duymadan kullanabileceğimiz süreyi biraz düşünmek zorundayız yani alıp böyle on dakika falan konuştuğumuz zaman diğer arkadaşlarımızın konuşma haklarını biraz ihlal etmiş oluruz, bütün arkadaşların buna dikkat etmesini istiyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Ruhi Bey, buyurun.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Sokağa çıkma yasağıyla birtakım ihlallerin yapıldığı, hak ve özgürlüklerin, hürriyetin kısıtlandığı iddiasıyla kurulu bir cümle var. Az önce, Sayın Komisyon üyesi Orhan Bey'in de bahsettiği ve geneli anlamda bölgedeki -terör örgütlerinin verdiği mücadele- hürriyeti kısıtlayarak, devletin, can güvenliğini sağlamak adına aldığı bir önlemdir sokağa çıkma yasakları. Sokağa çıkma yasaklarının da lokal olarak dönemsel değil, bir bütün hâlinde değerlendirilerek bu problemin daha köklü çözülebilmesi konusunda da geçmişte bizim önerilerimiz olmuştur. Buradaki sokağa çıkma yasakları, görünüşte bir özgürlük, hürriyet ihlali gibi gözükse de en temel hak olan yaşam haklarını korumak adına devletin aldığı bir tedbirdir. Dolayısıyla, yargılı olarak kurulmuş bir cümle olarak görüyorum. Asıl buranın düzeltilerek, aşağıdakilerin de doğal hâliyle değiştirilmesi şartıyla bunun gündeme gelebileceğini aksi takdirde böyle bir komisyona oyumuzun olumsuz olacağını ifade ediyorum.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ediyorum.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – “Temel bütün yaşam gereksinimlerinden yoksun.” diyor.

BAŞKAN – Bakın, o başka bir tartışmayı da beraberinde getirecek.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Hayır, hayır, “özgürlükleri” demiyor, “gereksinimlerden yoksun” diyor.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum hepinize.

Artık oylamaya geçeceğim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir cümle söyleyebilir miyim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Son bir cümle söyleyin lütfen.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, Sayın Milliyetçi Hareket Partisi temsilcisi dediler ki: “Şu cümle sıkıntılı.” Buyurun düzeltin, o şekliyle yine kuralım.

Yani, değerli arkadaşlar, burada bizim tek bir amacımız var, temel hak ve özgürlüklerin ihlali konusunda kimden olursa olsun... Cümlenin sonunda diyoruz ki arkadaşlar: “İddiaların etraflıca incelenmesi...” Burada benim bir cümlemi çekerek onun üzerinde... Burada “operasyon” ve “silah” geçiyor. Arkadaşlar, şu anda devletin elinde olan silahların hepsini terör örgütü de kullanıyor. Ben Tunceli'nin o dağlarına gittim, gayet rahat. Helikopterle biz orada inceleme yaptık Tunceli Valisiyle birlikte. Yani, onun için, sizden istirham ediyorum yani burada hangisini istiyorsanız çekin o cümleyi, kuralım alt komisyonu yani sizi rahatsız eden hangi cümle varsa. Rahat davranın.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Mahmut Bey, ben çok teşekkür ediyorum.

Önerge hakkında görüşmeler tamamlanmıştır. Oylamaya geçmek istiyorum.

Önergeyi kabul eden arkadaşlar ellerini kaldırırlarsa, sayım yapacağız çünkü. Kabul edenler 5 kişi, kabul etmeyenler 15 kişi. Dolayısıyla oy çokluğuyla önerge kabul edilmemiştir.

Ben burada özellikle şunu hatırlatmak istiyorum, son konuşmacılar da buna vurgu yaptı özellikle Fikri Bey'in, Mahmut Bey'in son söylediği sözleri, Ruhi Bey'in de söylediği sözleri dikkate alarak: Bu konuyla ilgili biz burada bir ihlalin oylamasını yapmadık, biz burada bir ihlalin olup olmadığıyla ilgili bir oylama yapmadık; biz burada Mahmut Tanal Beyefendi'nin önerisini, somut önerisini oyladık. Benim bu konuyla ilgili sizlere önerim: Komisyon toplantısından sonra da bu meselelerle ilgili -siyasi partiler üstü bir konu bu mesele- bütün arkadaşlarımız, arzu edenler bir araya gelsinler, burada oy çokluğunu sağlayacak bir teklif hazırlansın ve tekrar önümüzdeki toplantılarda

bu konuları gündeme alıp görüşelim, gerekirse öne çekip görüşelim, konunun önemi itibarıyla gerekirse öne çekip görüşelim. Ben bunu sizlere tekrar sunmuş olayım.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Sayın Başkanım, biz de tam bu gerekçeyle “Hayır.” dedik. Bu konu, mutlaka araştırılması gereken bir konu. Bir, konjonktür müsait değil, fiziksel güvenlik koşulları müsait değil; iki, hepimizin üzerinde uzlaşabileceği bir komisyon içeriği oluşturulabilir. Bu iş için aceleye gerek yok, yeniden oturup müzakere edelim. Bu gerekçeyle reddettiğimiz bir şey bu, kimse başka türlü yorumlamasın.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

2’nci konuya da geçmek istiyorum yani kapatmayacağım çünkü ben 4-5 konuyu aradan çıkarırız diye düşünmüştüm. Affınıza sığınarak uzatacağız. Dolayısıyla, devam ediyoruz, 2’nci konuya da geçmiş oluyoruz.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – 3’üncü konuya geçtik efendim.

BAŞKAN – Özür dilerim. 3’üncü konuya geçmiş oluyoruz.

Buyurun.

IV.- ALT KOMİSYONA SEVKLER (Devam)

2.- Mardin Milletvekili Orhan Miroğlu ve arkadaşlarının 12 Eylül askerî darbesinden sonra oluşturulan Diyarbakır 5 No.lu Cezaevini incelemesine ilişkin

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
Başkanlığına

İnsan hakları alanında dünyada yürütülen mücadeleler aynı zamanda geçmişle yüzleşme ve hesaplaşma mücadelesidir. Ülkemizin geçmişle yüzleşme meselelerinden birisi, hiç kuşkusuz, 12 Eylül askerî darbesinden sonra oluşturulan ve o dönem 5 No.lu Cezaevi olarak adlandırılan Diyarbakır Cezaevidir. Komisyon bünyesinde bu konuda bir inceleme alt komisyonu kurulması için gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Orhan Miroğlu
Mardin
Mustafa Yeneroğlu
İstanbul
Gerekçe:

Aydın Ünal
Ankara

Fatma Benli
İstanbul

Diyarbakır Cezaevini bütün uygulamalar ve siyasi sonuçlarıyla beraber araştırarak bir alt komisyonun kurulması, Türkiye’nin geçmişle yüzleşme politikalarına ve bugün en çok arzu edilen siyasi normalleşmeye katkı sağlayacaktır.

Araştırmalara göre dünyanın en kötü 10 cezaevi arasında bulunan bu cezaevinde yaşananların ve nedenlerinin ortaya koyulması Türkiye insan hakları mücadelesini zenginleştirecek, bu cezaevinin bir hafıza müzesine dönüştürülmesi yolundaki taleplerin kamusal bir talebe dönüşmesini de mümkün kılacaktır.

Komisyonun nihai hedefi, çalışmanın sonunu geniş bir raporla kamuoyu ve devletin ilgili kurum ve kuruluşlarına duyurmak olacaktır.

5 No.lu Diyarbakır Cezaevi için bugün büyük bir çoğunluğu hâlâ hayatta olan mağdurların yıllardır dillendirdikleri bir talep olan Diyarbakır Cezaevinin bir hafıza ve yüzleşme müzesine dönüşmesine katkı sunabilmek de Komisyon çalışmasının amaç ve hedeflerinden biri olacaktır.

Alt komisyon, çalışmalarını aşağıdaki başlıklar çerçevesinde yürütebilir:

1) İki yıl gibi kısa bir sürede bu cezaevinde çok sayıda kişi işkence ve bulaşıcı hastalıklardan ve intihar olaylarından dolayı hayatını kaybetmiş ve bu olayların çoğu aydınlatılamamış ve sorumluları hakkında herhangi bir adli soruşturma açılamamıştır.

Komisyon, bu cezaevinde yaşamış ve sistematik işkencelere yıllarca maruz kalmış mağdurları dinlemeli ve bu anlatımların daha sonra kamuoyuyla ve Meclisle paylaşılmasını mümkün kılacak basılı metinlere dönüşmesini sağlamalıdır.

Komisyon, bu cezaevinde hayatını kaybedenlerin yakınlarıyla da görüşmeler gerçekleştirmeli ve olayların aydınlanması için devletin ilgili kurumlarında muhafaza edilen bilgi, belge, rapor ve dokümanları talep ederek Komisyona ulaşmasını sağlamalıdır.

2) Komisyonun çalışma yürüteceği alanlardan biri de dönemin medyası olmalıdır. Medya arşivleri taranmalı ve bu cezaeviyle ilgili olarak dönemin medyasında yer alan haber, yorum ve röportaj kaynaklarına ulaşılmalıdır. Komisyon, TRT TÜRK ve TRT KURDÎ gibi televizyon kanallarıyla ve özel kanallarla işbirliği yaparak Diyarbakır Cezaeviyle ilgili olarak ortak çalışmaların film, belgesel yapılabilmesinin imkânlarını araştırmalıdır.

3) Komisyon, 5 No.lu Diyarbakır Cezaevinin siyasi sonuçlarını - bilhassa Doğu ve Güneydoğu'da PKK'nın güçlenmesi, demokratik siyaset zemininde kalması arzu edilen siyasi yapıların tasfiye edilmesi gibi- araştırmalı ve o dönemin siyasi aktörleri ile görüşmeler gerçekleştirmelidir.

4) Komisyon, bu cezaevinde görev yapan ama şimdiye kadar herhangi bir tanıklığı paylaşmamış olan askerî ve sivil personele ulaşmaya çalışarak tanıklıklarına başvurmalıdır.

5) Komisyon, Avrupa'da ve dünyanın başka ülkelerinde Diyarbakır Cezaevi örneğine benzeyen başka cezaevleri üzerine yapılmış araştırmalara ulaşmaya çalışmalı ve gerektiğinde bu araştırmaları yapan kişi ve kurumlarla buluşmalar gerçekleştirip, ortak çalışmalar gerçekleştirmelidir.

6) Faili meçhul cinayetler, köy yakmalar ve terörden zarar görenlerin maddi manevi tazmini önemli oranda gerçekleşmiş olmasına rağmen, Diyarbakır Cezaevi için maddi ve manevi hiçbir mekanizmanın hayata geçmediği bilinmektedir. Komisyon, bu konuda Hükûmete ve ilgili kurumlara bir teklif sunmalı ve Diyarbakır Cezaevi için oluşturulacak maddi manevi tazminat mekanizmalarını destekleyen ve teşvik eden bir tutum içinde olmalıdır.

BAŞKAN – Arkadaşlar, önergeyi sunanlar adına Orhan Miroğlu Bey'e söz veriyorum, akabinde söz isteyenlere söz vereceğiz.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, zaten gerekçeleri, amacı ve hedefi nedir bu Komisyonun, orada ayrıntılı olarak izah edildi, tekrara girmemek gerekiyor, girmeyeceğim ben. Ama, tabii, doğrusunu isterseniz şu anın benim için çok önemli bir an olduğunu söylemek isterim, çok duygusal, çok anlamlı bir an çünkü Diyarbakır Cezaevini yaşamış birisiyim ben, oraya dair hafızası ve tanıklığı olan bir arkadaşınızım. Dolayısıyla, o dönemde hemen hemen hiç kimsenin o mekândan sağ çıkmayacağına inanıldığı bir dönemde oradan sağ çıkmak, sonra değerli Mardin halkının oylarıyla milletvekili seçilmek ve bu kıymetli Komisyona Diyarbakır Cezaevini araştırarak bir komisyon teklifinde bulunmak hakikaten benim hayatımın en bahtiyarlık verici, en mutluluk verici anı gibi. Burada Diyarbakır Cezaeviyle ilgili hiçbir şey yapılmadı mı? Yapıldı tabii. Yani medyamız başta olmak üzere bazı tanıkların anlatımlarına yer verildi. Hatta bazı televizyon dizilerinde de Diyarbakır Cezaeviyle ilgili birtakım sahneleri falan seyretti Türkiye kamuoyu.

Doğrusunu isterseniz, 1915 Dersim, tek parti dönemi, askerî darbeler dönemi ve Diyarbakır Cezaevi bizim geçmişle “hesaplaşma, yüzleşme” dediğimiz meselede önemli konu başlıklarıdır ve Diyarbakır Cezaevi de bu önemli konu başlıklarından biridir. Tabii, aynı dönemde Metris ve Mamak'ta da sistemli işkenceler söz konusudur. Fakat şu bir gerçekliktir ki: Diyarbakır

Cezaevinin yarattığı siyasi sonuçlar şu an bile Türkiye'nin siyasi ortamını etkileyen sonuçlar olmuştur. Yani 12 Eylül askerî darbesinin siyasi sonuçlarını tartıştığımızda Diyarbakır Cezaevi hakikati bambaşka bir yerde durmaktadır. Dolayısıyla, Diyarbakır Cezaeviyle yüzleşmek hele bu dört başı mamur bir komisyon çalışmasıyla olacaksa bunun insan hakları mücadelesine, bizim komisyonumuzun bundan sonra yürüttüğü çalışmalara önemli bir katkı sağlayacağı inancındayım. Diyarbakır Cezaevi dünyanın ilk 10 cezaevi arasında tırnak içerisinde ünlü bir yer alıyor. Ama burada hakikati tam anlamıyla bilmek, bu hakikatle hesaplaşmak, bu hakikatlerden sorumlu olan insanların eğer mümkünse tabii ki adli soruşturma ve tahkikatlara uğramasın... Maalesef, bunların hiçbirisi hâlâ gerçekleşebilmiş değildir.

Ben dâhil olmak üzere birçok arkadaşımız, bu mağduriyetleri yaşayan insanlar 12 Eylül yargılaması başladığında mahkemeye müdahil olarak başvurduk ama bu başvurularımız her defasında maalesef reddedildi. O kadar ki ben, bu Diyarbakır Cezaeviyle ilgili hasbelkader yazılmış 2 kitaba sahibim. 12 Eylül yargılaması iddianamesi benim kitaplarımdan bölümler alınarak hazırlanmış bir iddianameydi ama ben bir mağdur olarak aynı mahkemeye başvurduğumda, müdahil olma hakkım göz ardı edildi. Dolayısıyla, burada muazzam bir ihlaller var ve herhâlde bugün, işte, deminden beri konuştuğumuz günümüz ihlalleriyle yüzleşmek bakımından da Diyarbakır Cezaevi önemli bir çıkış olacaktır diye düşünüyorum.

Bu arada tabii, söz almışken Mehmet Metiner'in söylediği son cümlelere de katıldığımı ifade etmek istiyorum. Bizim gibi insanların olup bitenleri araştırmamak, ihlallerle yüzleşmemek gibi bir sorunu yok kesinlikle. Bundan yanayız ama bu metinde ifade edilen ve tamamen ihlallerin riskini devlet güvenlik güçlerinin orada yürüttüğü operasyonlara bağlayan ifadenin ben sadece sorunlu olduğunu anlatmak istemişim.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Demin dediğim gibi önerge sahibiyiz yani...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Müsaade ederseniz, ben de onu söylüyorum, zaten birçok arkadaşımız da bunu söyledi. Bunun tabii ki fiziki şartları nedir? Yani bir ihlal dönemi araştırılırken o ihlal dönemini mümkün kılan koşullar ne durumdadır? Bütün bunlar ayrı problemler, ona girmeyeceğim ama tekrar söylemekte fayda var. Evet, biz prensip olarak bu dönemi de araştırmaya razıyız, buna elbette ki bir itirazımız yok ama bölgenin bugün içinde bulunduğu fiziki şartlar, on binlerce insanın göç yollarına koyulmuş olması, silahların grupların, evet, ilçelerde, şehirlerde hâlâ bu işgali sürdürüyor olması nedeniyle gerçek bir...

BAŞKAN – Bu konuyu şimdi görüyoruz yalnız, Orhan Bey.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Evet. Gerçek bir araştırmanın yapılabileceği kanaatinde de değilim ama bu araştırmaya açık bir tavrımızın olduğunu ifade etmek istiyorum. Diyarbakır Cezaeviyle ilgili söyleyeceklerim bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Ayhan Bey, siz söz istediniz.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Bir gerekçe koyarken sonunun da...

BAŞKAN – Mikrofonu açar mısınız?

AYHAN BİLGİN (Kars) – Yani işin esası ile usule dair itirazlarımız galiba burada hangi tonda savunacağımız konusunda bir çalışma ahlakı, etiği geliştirmemiz gerekiyor. Şimdi, bir cümle çok iyi tarif edilmediği gerekçesiyle ya da doğru bulmadığımız gerekçesiyle çok can yakıcı bir sorunla, devam eden bir ihlalle ilgili ret kararı çıkarttık biraz önce, ihtiyaç olmadığına, araştırmanın reddine karar verdik. Otuz beş yıl önceki bir ihlalle ilgili araştırmaya ben "evet" diyeceğim. Yani baştan çok net biçimde söylüyorum.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – İhtiyaç olmadığına karar vermedik hem, arkadaşlar tashih etsin...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ama bir daha ki Komisyon toplantısına. Bu arada kaç kişi ölürse hepimizin vebali olacak orada, bu araştırmaları yapmadığımız için. Yani şimdi sonuç var ortada, tutanağa bir şey yazılacak.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Çok fazla insanın ölmesini istemiyorsanız, PKK'ya bir çağrı yaparsınız, silahlı gruplarını...

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Siz yapın!

AYHAN BİLGİN (Kars) – Orhan Bey, şimdi burası bir Komisyon.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Haklı endişenize katılıyorum. Çok fazla insanın ölmesini istemiyorsanız parti olarak hakikaten bir çağrı yaparsınız, o hendekler kapanır.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Orhan Hoca, ben politik bir tartışmadan bahsetmiyorum.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Ama siz politik bir şey söylüyorsunuz, siz politik bir çareye sahipsiniz.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ben çağrı yapıyorum, o zaman sarayda deklare edilen, Hükûmet temsilcilerin de bulunduğu bildirgenin arkasında hep birlikte duralım, biz de hendekleri kapatmaya bizatihi kendimiz gidelim, siz de varsanız. Şimdi, bu tartışma bitmez burada. Ben başka bir şey söylüyorum ama bakın, bir şeyden bahsediyorum ya, politik bir şeyden değil. Diyorum ki: Devam eden bir ihlalle ilgili...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Bana da beraber yürüyordunuz bu yollarda demek hakkı düşer o zaman.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Tabii ki. Biz varız, biz yaptığımız her şeyin arkasındayız. Yani bizim, beraber yürüdüklerimize karşı bir şeyimiz yok, biz doğruların arkasındayız çünkü. Ama otuz beş yıl önceki bir ihlali tartışırken mesela ben şimdi şöyle bir gerekçe koyabilir miyim: Yani niye sadece Diyarbakır Cezaevi, Mamak'ta da çok işkence vardı, diyebilir miyim? Böyle bir teknik tartışmayla bu önerenin reddine oy kullanabilir miyim, yani böyle bir şey olabilir mi? Sonuçta, orada mağdurlar vardı ya da orada işkence görenler devlete karşı kalkışmışlardı, herhâlde masum insanlar değildi, tırnak içinde kullanıyorum bunu. Yani devlet de güvenliği, asayişi sağlamak için o günün koşullarında biraz yanlışlar yapmış olabilir ama devleti yıpratmamak lazım diyebilir miyiz, biz insan hakları savunucularıyız. Yani orada bir kişinin onuru kırılmışsa –ki insanlık dışı uygulamalar olduğunu hepimiz biliyoruz- bunun araştırılmasından yana olmalıyız. Ama otuz beş yıl önceki bir ihlale “Evet” deyip, araştıralım bunu deyip, buna ihtiyaç duyuyorsak devam eden bir ihlal değil, bitmiş bir ihlal. Bu bir karşılaştırma yani teknik bir tartışmadan bahsediyorum. Devam eden ihlaller ile bitmiş ihlallerin öncelik ve önem sıralaması başka bir şeydir. Elbette o araştırılmalıdır.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Mesela, AK PARTİ Grubunun böyle bir önerisini takdir edebilir misiniz?

AYHAN BİLGİN (Kars) – Gayet tabii. Benim o konuda hiçbir kaygım yok. Biz yüzleşmeyle ilgili, sadece Diyarbakır Cezaevi değil sonrasında yaşanan ihlaller, yargısız infazlar, gözaltında kayıplar, Cumartesi Anneleri, kimin bununla ilgili bir ihlali varsa ve kim tarafından yapılmış olursa olsun...

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Kafanızdaki ön yargıyı değiştirecek...

BAŞKAN – Şimdi Nurettin Bey...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Benim bir ön yargım yok. Ben insan hakları konusunda son derece kompleksiz ve rahatım. Ama ben bir şeyden bahsediyorum, bakın, diyorum ki: Bitmiş bir ihlalle –travması devam eder, elbette ki o bitmez- yani otuz beş yıl önceki bir ihlal ile bugün devam eden bir ihlali karşılaştırdığımızda, birini oradaki iki cümle dolayısıyla reddedip

diğeriyle ilgili, biraz sonra, hep birlikte oylarımızla “Evet” kararı çıkartacağız muhtemelen. Bunu takdirinize bırakıyorum.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Tashih etmemiz gerekir, bunun istismar edileceğini tahmin ettiğim için baştan söyledim.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Vallahi, netice var ortada, bunu istismar eden ikisi var.

BAŞKAN – Lütfen.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Sizin dediğiniz gerekçe değil. İstismara gerek yok, sen de biliyorsun ne düşündüğümüzü.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Yani söz alalım öyle ifade edelim, lütfen.

Buyurun Mahmut Bey...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ben de bir açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN – Özür dilerim, ben görmedim.

Buyurun.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sadece bir ricada bulunmak istiyorum. Bu siyasi tartışmaları çokça yapacağız. Yani ilk toplantıda böyle bir siyasi hesaplaşma mantığı içinde bir ön yargı duvarı geliştirmemize gerek yok. Yani iyi niyetle verilmiş bir öneri.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Ya, biz sizinkilere destek veriyoruz, siz de bizimkilere verin ya da muhaliflere verin diye söylüyorum.

MEHMET METİNER (İstanbul) – “Sizinkiler”, “bizimkiler” diye bir ayrıma da gerek yok.

AYHAN BİLGİN (Kars) – Sonuçta tamam, insan haklarıysa bu, sen ben demeyelim, parti ismini bırakalım, destek verelim birbirimize.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Senden de ricam bak. Bak, Ayhan Bey, gerek yok buna. Buranın mehabetine uygun bir dil geliştirelim. Bizim reddetme gerekçemiz...

AYHAN BİLGİN (Kars) – Parti taassubu başka bir şey değil. Ya da parti disiplini; kibarlaştırayım ifadeyi yani.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şimdi seninle başka türlü konuşuruz ama bugün yapmayalım bunu ya. Şu an komisyonların oluşturulmasını oyluyoruz, gerek yok. Seninle çok cedeller yapacağız merak etme, hazırlıklı ol ona, o ayrı bir şey ama bugün yeri değil bunun.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Hayır, üslubunu bildiğimi için, sen ne dersen de Ayhan’ın söyleyeceği şey veya konuşacağı şey aynı.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şimdi sizden ricam şu: Ya bu komisyonların kurulmasına evet mi diyoruz, hayır mı? Ondan sonraki tartışmalar zaten sıkça yapılacak, merak etmeyin. Umarım ve dilerim birbirimize karşı çok kırıcı olmayız. Ben kendi adıma, ben bölgesel, fiziksel, güvenlik nedenleri dolayısıyla böyle bir komisyonun randımanlı çalışabileceğine inanmıyorum.

İki, tekrar grup olarak, partiler olarak oturalım, böyle bir komisyonun oluşma koşullarını, mantığını hep birlikte kendi aramızda belirleyelim, böyle bir komisyon kuralım. Biz, bu komisyonun kurulmasına karşı değiliz, AK PARTİ olarak da karşı değiliz. Eğer, Ayhan Bilgen, CHP’li arkadaşlar dışarı çıktıklarında “Biz öneri verdik, AK PARTİ’liler reddetti.” diyeceklerse, bunlar çok basit siyasi polemikler olur, bunlardan kaçınalım, sizden ricam bu ama aksi takdirde bundan sonra da çok ciddi siyasi cedellerimiz olacak. Ama şu komisyonlarımızı kuralım Başkanım, oylamalarımızı yapalım. Bunun dışındaki tartışmaları da diğer zamanlara ayıralım, nefesimizi şimdiden tüketmeyelim.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederim.

Mahmut Bey, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; evet, ne kadar hak ihlali varsa hepsine “evet” diyeceğiz biz, ayırım yapmayacağız. Ancak, Suriye’deki mültecileri görürken kendi vatandaşımız olan gerek Sur gerek Hazro, Lice, Nusaybin, Cizre’deki, ülke içerisindeki mültecileri görmemezlikten gelmek, bu samimiyetsizliktir. Netice itibarıyla hâlen devam eden bir hak ihlali vardır, bu hak ihlalini, biz, “Efendim, işte, İnsan Hakları Komisyonu...” İnsan Hakları Komisyonunun partisi olmaz, İnsan Hakları Komisyonu partiler üstü olan bir komisyondur. İnsan hakları ihlali açısından parti disiplininin ayrılıp gerçekten ucuna bucağına bakmaksızın, insan hakkı ihlali kimden gelirse gelsin onun karşısında bu komisyonun tek bir yürek olması gerekir diye düşünüyorum ve benim beklentim de gerçekten bu. Yani, bu açıdan, biz Suriye’deki mültecilerin hak ihlalini sonuna kadar destekleyelim, sonuna kadar hak ihlaliyle ilgili mücadele... Ama Suriye’deki mültecilere biz hak ihlaliyle ilgili alt komisyon kurarken efendim Cizre’de olan, Nusaybin’de olan, Hazro’da olan, Lice’de olan, Sur’da olan hak ihlallerini görmemezlikten gelmek bu bir çifte standarttır, bu gerçekten bir turnusol kâğıdıdır aslında bu komisyon açısından, bunu söylemek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Bu konuyla ilgili söz almak isteyen var mı, başka arkadaşlarımız?

Evet, o zaman önerge hakkındaki görüşmelerin tamamlandığını ve oylamaya geçelim.

Önergeyi kabul edenler...

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Alt komisyon üye sayısını...

BAŞKAN – Onu sonra şey yaparız yani alt komisyonun üye sayısını, onu hallederiz.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Neyle ilgili efendim? Bir de oylama bitsin ama...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Oylama bitti mi?

BAŞKAN – Yok, hayır, kabul etmeyenler...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Herkes kaldırdı elini.

BAŞKAN – Hayır, kabul etmeyenler... Bilmiyorum, soralım yani, usul diye bir şey var ya!

Kabul etmeyenler... Yok, o zaman oy birliğiyle kabul edilmiştir, tespitini yapalım.

Buyurun efendim.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Alt komisyonla ilgili sayısal anlamda her defasında soru sormak zorunda kalacaksınız ve her defasında da bir iradeye, isteğe uyarak değişiklik yapacaksınız. Çok çocukca olmayarak büyüklerin çok dikkat etmesi gereken...

BAŞKAN – Gayet demokratik, çoğulcu bir yaklaşım yani bundan daha doğru demokrasi olmaz.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Bence demokrasi değil. Bir standart olmalıdır, herkes bilmelidir, zaten katılabilme imkânı vardır diğer arkadaşların. MHP’nin...

BAŞKAN – Ben neden 5 şeklinde karar verip de dışlayım ki?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Hayır, 7 şeklinde verin kararı.

BAŞKAN – Tamam da sonuçta arkadaşlarımız eğer katılamayacaklarsa...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Ama arkadaşlarımız...

Benim söylemek istediğim şu: MHP’nin bulunmadığı bir komisyonun tek bacağı olmayan bir komisyon olduğu düşüncesindeyim de onun için mutlaka MHP’nin de temsil edilmesi gerekir.

BAŞKAN – Aynı kanaatteyim.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – E, o zaman 7 yapalım efendim.

BAŞKAN – Şöyle yapalım: Ben bu konuyla ilgili -zaten yani bu usulle ilgili bir mesele- biz de düşünelim, önümüzdeki toplantıda bu konuyla ilgili mümkün mertebe prensip kararı almaya çalışalım, öyle ifade edelim.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Yani, o zaman sormayalım 5-7 diye...

BAŞKAN – Yani, aynen onu kastediyorsunuz, biz de o doğrultuda notumuzu alalım.

Şimdi, şeye geçelim yani bir konuyu daha belki ele alabiliriz, hükümlü ve tutuklu haklarını inceleme alt komisyonu, onu da mümkün mertebe ele alalım, takdim edelim, yol alalım yani.

Buyurun efendim.

IV.- ALT KOMİSYONA SEVKLER (Devam)

3.- İstanbul Milletvekili Mehmet Metiner ve arkadaşları ile İstanbul Milletvekili Gamze Akkuş İlgezdi ve arkadaşlarının hükümlü ve tutuklu haklarını incelemesine ilişkin

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Başkanlığına

Ülkemizdeki cezaevlerinde bulunan tutuklu ve hükümlülere yönelik mevzuat ve uygulamaların uluslararası antlaşmalara ve Anayasa ile kanunlara uygunluğunun incelenerek, karşılaşılan eksikliklerin giderilmesi, çözüm ve yasal düzenleme önerileri getirilmesi amacıyla hükümlü ve tutuklu haklarını inceleme alt komisyonunun kurulması için gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Mehmet Metiner
İstanbul
Mustafa Yeneroğlu
İstanbul

Aydın Ünal
Ankara

Fatma Benli
İstanbul

Gerekçe:

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu'nun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca, Türkiye'nin insan hakları uygulamalarının, taraf olduğu uluslararası antlaşmalara, Anayasa ve kanunlara uygunluğunu incelemek ve bu amaçla, araştırmalar yapmak, bu konularda iyileştirmeler, çözümler önermek komisyonun görevleri arasında yer almaktadır.

Ceza infaz kurumları ve tutukevleri, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları ve cezalarının infaz edildiği yer olmaları bakımından doğası gereği hassasiyetle yaklaşılması gereken mekânlardır. Özellikle bu kurumların denetimi hem tutuklu ve hükümlülerin haklarının ihlal edilmesinin önüne geçilmesi hem de infazın amacına uygun olarak gerçekleştirilmesine katkı sağlanması açısından önemlidir. Nitekim komisyon kurulduğu tarihten bu yana her dönem ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemeler gerçekleştirmiş, tespit ve önerilerini rapor hâline getirerek kamuoyunun istifadesine sunmuştur.

26'ncı Yasama Dönemi'nde de komisyon tarafından;

1) Ulusal ve uluslararası mevzuatta hükümlü ve tutuklu hakları nelerdir? (Kötü muamele yasağı, sağlık hakkına erişim, insan onuruna uygun şartlarda barınma, eğitim faaliyetlerine ve iş imkânlarına erişim, vs.)

2) Cezaevlerinde özel durumlu olanların hakları nelerdir? Kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engellilerin durumları nasıl ele alınmalıdır?

3) Çocuk ceza infaz kurumları ve tutukevleri, çocuk eğitimevleri ve diğer ceza infaz kurumlarının ilgili bölümlerinde tutulan çocukların durumu nasıl ele alınmalıdır?

4) Ceza infaz mevzuatı ihtiyaca karşılık vermekte midir? Uluslararası ilke ve kurallara uygunluğu nedir?

5) Ceza infaz sistemi, amaçlandığı şekliyle hükümlünün yeniden suç işlemesini önleyecek mekanizmalar sağlamakta mıdır?

6) Cezaevlerinde yaşanan intihar vakalarında yetkililerin sorumlulukları nelerdir?

7) Hasta hükümlü ve tutukluların durumu, sağlık hizmeti alma imkânları ve buraların şartları nedir?

Sorularına cevap verecek ve yukarıda sayılan konularda çalışmalar yapacak bir alt komisyonun kurulması yerinde olacaktır.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Önerge hakkında görüşmeleri açalım.

Teklif edenler adına Sayın Mehmet Metiner Bey'e görüşünü izah etme noktasında söz veriyorum.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; gerekçe yeterince açık, İnsan Hakları Komisyonu da geçen dönemde oluşturulan kalıcı komisyonlarımızdan biri bu. Sanıyorum her birimizin zaten üzerinde ittifak edeceği bir komisyon bu.

Ben hayırlı uğurlu olması dileğiyle hepinizi sevgiyle selamlıyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Buyurun.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Benim de verdiğim bir...

BAŞKAN – Bununla mı ilgiliydi?

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Evet, aynı konuyla ilgiliydi.

BAŞKAN – Özür diliyorum, tabii inceleyemediğim için ben...

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Uygunsa...

BAŞKAN – Olabilir, tabii ki.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Veli Ağbaba'nın da verdiği var.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Yok, benim verdiğim var. Benim verdiğim yaşam koşulları, sağlık koşullarıyla ilgili hükümlülerin...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Eklemlenebilir yani.

BAŞKAN – Tamam, yani sıkıntı yok. Yani, okuyamadığımız için tabii değerlendiremedik.

O zaman, buyurun sizlere söz verelim.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Benim sesim o kadar kısık ki gribim çünkü. Okuyun.

BAŞKAN – Ha, tamam, okuyalım mı?

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Okuyun bence, oylayalım.

BAŞKAN – Okuyalım, tamam.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına

Tutuklu ve hükümlülerin sağlık hizmetlerinden faydalanması; Sağlık, Adalet ve İçişleri Bakanlıkları arasında imzalanan üçlü protokol vasıtasıyla mümkün olmaktadır.

İmza altına alınan protokol gereğince, hükümlü koğuşı ve servisi; hastane bünyesinde doğrudan güneş alan diğer hasta odaları ile aynı şartları taşıyan, erkek, kadın ve gerekli durumlarda çocuk olmak üzere en az birer odadan oluşan, firara karşı engellerin bulunduğu, dış güvenliğinin jandarma, iç güvenliğinin ise ceza infaz kurumu personeli tarafından sağlandığı, hükümlü ve tutuklulara yatarak tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri verilmek üzere ayrılan bölümler olarak ifade edilmiştir.

Aynı protokol gereğince hükümlü ve tutukluların hastanelerde yapılacak muayenelerinin, firara karşı engellerin bulunduğu muhafazalı odalarda yapılması ve tutuklu ya da hükümlüye refakat eden jandarma

görevlisinin muayene esnasında oda dışında bulunması öngörülmüştür. Ancak muhafazalı muayene odaları mevcut değilse jandarmanın muayene odası içinde kalması ve doktorla hasta arasında geçecek konuşmaları duymayacak uzaklıkta koruma tedbiri alması öngörülmüştür.

Ancak, söz konusu bu protokolün işletilmediği, tutuklu ve hükümlülerin tedavilerinin yürütüldüğü devlet hastanelerindeki fiziki koşulların yetersiz olduğu, tutuklu ve hükümlülere jandarma nezaretinde muayene dayatıldığı, bu sebeple kişilik haklarının ihlal edildiği, bu duruma itiraz eden doktorlar hakkında soruşturma açıldığı iddia edilmektedir.

Bu iddialar, Türkiye İnsan Hakları Kurumu tarafından geçtiğimiz Mayıs ayında yayımlanan "Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Mahpus Hasta Bölümü Ziyaret Raporu"nda da açıkça dile getirilmiş ve doğrulanmıştır.

Söz konusu raporda, ayrıca mevzuatta, tutuklu ve hükümlü ayrımı yapıldığı, tutukluların üçlü protokol kapsamı dışında bırakıldığı, tüm ulusal ve uluslararası belgelerde cezaevlerinde tutulanların hekimlere ulaşma ve tedavi hakkı olmasına karşın, bu hakkın yeterince karşılanmamasının ciddi bir insan hakları ihlali olduğuna vurgu yapılmıştır.

Bu rapora ek olarak, Sağlık Bakanlığına bağlı devlet hastanelerindeki mahkûm koşullarının fiziki yapılarının yetersiz olduğu da Ceza ve Tevkifevleri 2014 Faaliyet Raporu'nda açıklanmıştır.

2014 yıl sonu verilerine göre ağır ve sürekli hastalığına bağlı olarak ceza tehiri için başvuruda bulunan hükümlü ve tutuklu sayısı 3.358'dir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre devlet, yurttaşlarının hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamakla görevlidir. Bu hak kuşkusuz tutuklu ve hükümlüler için de geçerlidir. Bu amaçla devlet ve üniversite hastanelerindeki mevcut mahkûm koşullarının tespit edilerek İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından yerinde inceleme yapılmasını ve insan sağlığı açısından risk oluşturan mahkûm koşullarının tespit edilerek yaşam hakkı gibi temel insan hakkının ihlal edilmemesi için alınacak tedbirlerin belirlenmesi amacıyla "Hastanelerdeki Tutuklu ve Hükümlü Mahkûm Koşullarını İnceleme" alt komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederiz.

Gamze Akkuş İlgezdi

İstanbul

Mahmut Tanal

İstanbul

Durmuş Fikri Sağlar

Mersin

Zeynep Altıok

İzmir

Şenal Sarıhan

Ankara

BAŞKAN – Evet, birleştirebilir miyiz içerik olarak...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Zaten Komisyonun inceleyeceği konular arasında.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ediyorum.

Buyurun.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Ben her iki arkadaşımıza da teşekkür etmek istiyorum.

Son derece önemli, zaten bundan önceki 23 ve 24'üncü Dönemlerde galiba benzeri bir alt komisyon kurulmuş.

Geçen hafta, biz arkadaşlarımızla birlikte Silivri'de Can Dünder ve Erdem Gül'ü ziyaret ettik, Nokta dergisinden Cevheri ve Murat ile bir emekli albay da bu ziyaretimizin içerisinde vardı. Bir şeyi teşhis ettik: Burada sayılanların dışında, özellikle Silivri'de yeni oluşturulan yüksek güvenlikli cezaevinde bulunan kişilerin savcılık tarafından enterne edildiği yani tamamen dış dünyayla, insanla ilişkilerinin kesildiği noktasında büyük şikâyetler gördük, zaten biz de aynı şeylere dikkat ettik. Savcılık, bu şekilde tecrit edilmesine gerekçe olarak psikolojik test yaptıklarını, kendisi ve yanında bulunanlara karşı davranış ölçümünde bulundukları gerekçesiyle tecrit edildiğini söylüyor. Bazı gazeteler, televizyonlar izlenemiyor ve bunun dışında

sadece aileleri ve avukatlarıyla görüştürülüyor, görüştürülürken de fiziki, kâğıt, kalem gibi mesela karşılıklı not almaları gereken şeylerin verilmediğini, havalandırma sırasında dahi bir başka kişiyle karşılıklı ilişki kurdurulmadığını, yüz yüze bir başka insanla getirilmediğini açıkça görüyoruz. Cezaevinin bazı koşulları var, iyi hâlden dolayı ödüllendirilmesi gerekiyor, kapalı görüşün açığa çevrilmesi gibi. Bunların bile uygulanmadığını, hakları içerisinde çamaşırhane olmasına rağmen, çamaşırlarının bile yıkatılmadığı gibi türlü sıkıntıları ortaya koydu. Buradan da anlaşılıyor ki bir psikolojik işkence de söz konusu. Belki sadece sağlık olarak değil de bunu da eklemekte yarar var. Bu tecrit meselesini de ortaya koymak yani en azından...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Bir şey söylememe izin verin. Yani, hem çözüm komisyonunda cezaevleri alt komisyonu başkanlığı yaptım hem de İnsan Hakları Komisyonunda. Burada şu an konuşacağımız bir mesele değil. Alt komisyon oluştuktan sonra “okey” diyorum.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Hayır, ben bunu da katalım diye söylemek istiyorum.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Hiç katmamıza gerek yok. Zaten bu talepler üyelerimiz tarafından gelir, hemen Komisyon tarafından gider yerinde incelemeler yapılır. Yani, bu talepleri burada şimdi dile getirmek zaman kaybından öte bir şey olmaz. Komisyon çalışması başladığı andan itibaren...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Peki, ben zamanımı iyi kullandığımı düşünüyorum. Bunların da bunun içerisine katılmasını rica ediyorum.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Bu tür taleplerin hepsi zaten yerinde incelenir yani.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Bu tecritle ilgili ben zaten bir şey verdim, ayrı bir komisyon olarak gelir herhâlde önümüzdeki günlerde, sırf tecrit konusuyla ilgili.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Hepsi komisyonla ilgili, bunu bence hiç burada...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Tecrit konusunu da alalım bunun içerisine. Biz ayrı bir önerge verdik de birleştirelim.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Evet, uygun görürseniz tecriti alalım, ben onunla da ilgili bir şey verdim.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Cezaevlerinde tecrit meselesi bu komisyonla ilgili zaten.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Değil.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Böyle bir talep geldiğinde alt komisyon gider, gerekli incelemeleri yapar.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Peki, efendim, son bir cümle söyleyeyim. İnsan Hakları Komisyonu olarak buna müdahale edilmesini rica ediyorum. Tecrit edilmiş olan insanların daha önceki uygulamalarda -tamamen keyfî olduğu açıkça görülüyor- meslek kuruluşlarıyla görüştürülmeleri mümkün iken şimdi bunları da ortadan kaldırmışlar. Sadece aileleri -o da belli bir süre içerisinde- ve avukatlarıyla ilgili görüşme yapılıyor. İnsan Hakları Komisyonu olarak el konulması gerektiğine inanıyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN – Şimdi, ben baştan da ifade ettim, bunu kamuoyuna da ifade ettim. Mümkün mertebe, gerçekten yazılı olan ve önceden de değerlendirebildiğimiz önerileri ben birleştirme noktasında arkadaşlarla da görüşerek bir tavsiyede bulunabilirim. Fakat, bununla ilgili şimdi “Onu dâhil edelim, bunu dâhil edelim...”

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Ayrı, tecritle ilgili.

BAŞKAN – Bu farklı bir şey yani bu tamamen somut işte herhâlde ilgili arkadaşlar...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Kişilerle ilgili...

BAŞKAN – Kişilerle ilgili...

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Yok, kişiyle ilgili değil.

BAŞKAN – Ama bu genel bir konu.

Şimdi, bununla bunu karıştırırsak oylama sunmamız olmaz. Ben bunu oylama sunarım, ayrıca sonuç itibarıyla bu konuyla ilgili okunur, birleştirilip birleştirilemeyeceğiyle ilgili ben kanaat getiremem.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Ben kendi fikrimi söyleyeyim.

BAŞKAN – Bakın, bu kişilerle ilgili. Burada hak ihlali yani hak temelli bir meseleyi oylayacağız şimdi.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Ben bir şey söyleyebilir miyim.

BAŞKAN – Buyurun efendim.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Ben de bu konunun ayrı ele alınmasından yanayım ama sadece o kişilerle ilgili değil, genel tecritle ilgili - baş kısmını okudunuz sanırım- tüm cezaevindeki tecritle ilgili ama ben de ayrı konuşulmasından yanayım bunun.

BAŞKAN – Tamam, onu da zaten o şekilde yine şeye bağlarız neticede. Ben teşekkür ediyorum.

Bu konuyla ilgili başka söz almak isteyen arkadaşlarımız varsa onlara söz verelim.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Kişisel bazlı bir komisyon oluşturulmasını doğru bulmuyorum.

BAŞKAN – Hayır, yok zaten şu anda şeyi konuşuyoruz...

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Birleştirilirken de o isimlerden bahsederek birleşmeden yana değilim. Ya arkadaşlar önergelerini geri çekerler ya diğer o önergeyi illa gündeme getireceksek bunu reddetmek de çok şık olmaz çünkü o kapsam içerisinde bir alt başlık olarak devam edecek. Onu öneriyorum.

BAŞKAN – Yani, şu anda ilk meseleyle onu birleştiriyoruz.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Yani, geri çekilmesini önerebiliriz.

BAŞKAN – Hayır yani o şimdi ayrı bir konu. Netice itibarıyla onu ayrıca konuşalım bence, konuşmamız gerekir, tabii, takdir sizin sonuçta önerge sahibi sizsiniz ama sonuçta bunu biz bir değerlendirelim, değerlendirdikten sonra bunların yani kişilerden bağımsız, burada çok popüler olmayan isimler de bu gibi hak ihlallerine maruz kalabilirler. Bu şekilde bir değerlendirme yapabiliriz.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – O tamamen gazetecilerle ilgili, 32 gazeteciyle, ayrı bir konu.

BAŞKAN – Tamam, o zaman farklı bir konu. Dolayısıyla, ayrıca ele alınması gerekiyor. Onun için biz bunu ondan bağımsız bir biçimde ele alalım ve bu konuyla ilgili söz isteyen yoksa oylama geçeceğim.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Hüküm içerisinde tecriti koyalım yalnız bu oylayacağımız şeyde.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Cezaeviyle ilgili mahzuru yok.

BAŞKAN – Yani ne diyelim, cezaevlerindeki...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Zaten komisyon oluşturulduğunda teklif gelir ve değerlendirilir, gidilir yapılır yani. Ayrıntıları burada konuşmanın şeyi yok.

FATMA BENLİ (İstanbul) – Başkanım, isterseniz, zaten onunla ilgili ayrı bir önerge var.

BAŞKAN – Hayır, başka o.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Pardon, benim verdiğime ben bir açıklık getireyim. 32 tutuklu gazeteciyle ilgili, tecritle ilgili verilen bir önerge. Sayın Bakanımın söylediği genel anlamdaki tecritle ilgili.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Ama, genel anlamda tecrit yapılıyor... Yani başka, herhangi bir şekilde mi yapıyorlar bunu?

BAŞKAN – Cezaevlerinde genel anlamda tecrit vakalarıyla ilgili... Onu metne ekleyebiliriz herhâlde, bunun bir mahzuru yok.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Tabii, tabii, ekleyebiliriz de çalışma usulü şu: Diyelim ki Komisyon çalışmaya başladığında Fikri Bey der ki “Böyle bir olay var.” Biz de hemen karar alırız, münhasıran gider gazetecilerle ilgili o durumu araştırırız. Buna mâni bir durum yok yani onun için böyle alt komisyon, üst komisyon, yan komisyon, buna gerek yok ki.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Yani, her özgün olay için alt komisyon zaten şart değil. Çok özgün bir olay...

BAŞKAN – Tabii, tabii. Tamam, eyvallah. Bunu bu şekilde oylamaya sunacağız. Tecrit... “Hükümlü ve Tutuklu Hakları” başlığı da o zaten bu şeyin dolayısıyla...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Tecrit de onun içinde bir durum zaten.

BAŞKAN – Evet.

Yani, o çerçevede ele alınması noktasında bir şey yok, tespit de etmiş olduk aynı zamanda.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Kayda geçtiği için...

BAŞKAN – Tamam, onu da şey yapalım.

Dolayısıyla, bunu bu şekilde Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonun kurulmasını oylamaya sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Şimdi, bundan sonrasıyla ilgili devam edelim mi hususunu da yine oylamaya sunacağım çünkü normalde benim söylediğim vakti de geçtik.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Ne zaman bir daha toplantı yapabiliriz?

BAŞKAN – Şimdi, onu arkadaşlarla bir değerlendirmemiz lazım. Yani, benim, tabii, gündeme de bakmam lazım. Meclisin herhâlde önümüzdeki hafta ve ondan sonraki hafta devam ediyor çalışmalarını bildiğim kadarıyla. Yıl sonu tatili falan yapılmıyor. Dolayısıyla, önümüzdeki hafta devam edebiliriz diye düşünüyorum, bu benim şahsi kanaatim ama bir değerlendirme yaparız. Bazen şöyle oluyor oluyor: Bir grubun tamamı, geçen, mesela CHP’li arkadaşlar gelemeyeceklerini ifade ettiler yani bu olmadığı takdirde devam edebiliriz diye düşünüyorum.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Bir sıkıntımız var bizim CHP olarak. Bizim bu ayın sonuna kadar il kongrelerimiz var. Dolayısıyla, bugünde zaten arkadaşlarımızın bir kısmı...

BAŞKAN – Hafta içi de devam ediyor mu?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Hafta içerisinde de var ama bakarız ortak bir noktamız varsa eğer arkadaşlar size de uygun olursa.

BAŞKAN – Mesela, Genel Kurul günlerinde de devam ediyor mu?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Genel Kurul günlerinde olabilir.

BAŞKAN – Benim düşündüğüm, önümüzdeki hafta çarşamba veya perşembe günü olabilir.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Tamam, olabilir öyle.

BAŞKAN – Bu şekilde değerlendiririz zaten sizleri bilgilendiririz.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (Mersin) – Bu arada biz de üyeleri size bildirmiş oluruz.

BAŞKAN – Tabii tabii. En kısa zamanda bildirirsek lütfen üyeleri...

Ben tüm üyelerimize teşekkür ediyorum. İnşallah, önümüzdeki hafta veya ondan sonraki hafta, artık belirleyeceğimiz tarihte tekrar bir araya gelmek üzere hepinize saygı ve muhabbetlerimi arz ediyorum.

Hayırlı günler diliyorum, sağ olun.

Kapanma Saati: 13.01

